

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՐ 43.

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ, ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 23, 1890

ԹԻԻ 43.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Վստահութիւն ի քրիստոս	337
Քրիստոնէի Մը Օրինակին Զօրութիւնը	337
Ուղեւորութիւն յԱֆրիկա	338
Փակեց ընկերութիւն	339
Թղթէ յԱֆրիկէ	339
Մտադրութիւն եւ Յիշողութիւն	340
Ծովուն Յատակը Լուսաւորելու Հանճարեղ	340
Եղանակ Մը	340
Մեքենագիտութիւն Զինաց	340
Թղթակցութիւնք	341
Լնտոնեան Կամականի	341
Աղջկան Մը Գրագործանէն	342
Ընտիր Խօսքեր	342
Հանգէն Քաղաքական	343
Արժէք Դրամաց	344

ԱՒԵՏԱԲԵՐ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ. Կը հրատարակուի ամէն Շաբաթ օր:

Տարեկան գինն է ամէն տեղւոյ համար 1 1/2, վեց ամսեայն՝ 3/4, Մեծիտիյէ, Կանխիկ, եւ հատը 30 փարա: Թղթատարի ծախքը խմբագրութեան վրայ է:

Խմբագրութեան, բաժանորդագրութեան եւ քղապարտութեան պատկանեալ ամէն գրութիւնք պարտին ուղղուիլ ատ. Մր. Հ. Ս. Պարսնըմ, Ամերիկացի Խան, Կ. պոլիս:

Ամերիկայի Միտիսարաց Ընկերութեան Կողմանէ,
Հ. Ք. ԿՐԻՆ, ԱՐՏՈՆԱՏԵՐ:
Հ. Ս. ՊԱՐՆԸՄ, ՏԵՐԵՆ-ԽՊԲԱԳԻՐ

ՎՍՏԱՀՈՒԹԻՒՆ Ի ՔՐԻՍՏՈՍ
(ՄԷԼԵՆԷ)

Երբեք կարող չեմ ըմբռնել թէ ինչո՞ւ համար ոմանք կը կարծեն թէ չեն կրնար վստահիլ Քրիստոսի: Անցեալ տարի Հոլանտայէ երիտասարդ մը եկաւ զիս տեսնելու: Նստած էի և տեսակցութիւն կ'ընէի այնպիսի անձանց հետ որք կրօնական նիւթոյ վրայ լուսաբանութիւն կը խնդրէին, և ահա այս երիտասարդն եկաւ և անկատար անդ՝ զիերէնով խօսեցաւ ինձ: Հարցուցի թէ ուստի՞ կու գար: Պատասխանեց թէ Յիշողութիւն եկած էր նաւակով, որպէս զի գիտնար թէ ինչ պէտք է ընել փրկուելու համար: Ես այսպէս պատասխանեցի. «Լաւ, երկայն ճամբայէ եկած ես այդ հարցումն ընելու. գիտնարու ես թէ պարտիս հաւատալ Յիսուս Քրիստոսի:» «Բայց չեմ կրնար հաւատալ Յիսուս Քրիստոսի,» պատասխանեց նա: «Լաւ,» պատասխանեցի ես, «մոիկ ըրէ. ես երկար տարի-

ներէ ի վեր հաւատացած եմ և կը վստահիմ Յիսուսի. բայց կ'ուզեմ գիտնալ թէ դու Անոր դէմ բան մը գիտես, վասն զի չեմ ուզեր որ խաբուած լինիմ:» — «Ոչ, տէր, բան մը չեմ գիտեր Անոր դէմ:» — «Ուրեմն ինչո՞ւ չես վստահիր Նմա: Կը վստահի՞ս ինձ:» «Այո, ամէն պարագայի մէջ կը վստահիմ ձեզ,» պատասխանեց երիտասարդը: — «Բայց իմ վրաս շատ տեղեկութիւն չունիս:» — «Ոչ, շատ տեղեկութիւն չունիմ. միայն սա գիտեմ թէ դուք խօսքը կը քարոզէք, և ուստի կրնամ վստահիլ ձեզ:» — «Այսինքն, կ'ըսես թէ կը վստահիս ինձ և չես կրնար վստահիլ Յիսուս Քրիստոսի: Յիսուսի վրայ դէշ բան մը գտած լինելու ես, կ'ուզեմ գիտնալ ինչ է այդ բանը:» Երիտասարդն անշարժ կեցաւ և յետոյ ըսաւ. «Ո՛հ, այժմ կը հասկնամ: Անշուշտ կրնամ վստահիլ Նմա: Չեմ կրնար չվստահիլ, այնչափ օրհնեալ Անձ մ'է որ պարտիմ վստահիլ Նմա:» Գետոյ շարունակեց. «Մնայք բարեաւ, տէր իմ, ես պիտի դառնամ դէպի Յիշողութիւն, ամէն ինչ կը հասկնամ այժմ:» Այդ էր իւր խնդրածը, և ես զԱստուած փառաբանեցի: Ճիշդ այդ պարզ վստահութիւնը պէտք է. վստահէ, հաւատաւ և հանգստացիր:

ՔՐԻՍՏՈՆԵՒ ՄԸ ՕՐԻՆԱԿԻՆ ԶՕՐՈՒԹԻՒՆԸ
Միայն քրիստոնէի մը կենաց մէջ է որ ամենէն աւելի որոշ կը տեսնուի սա ճշմարտութիւնը թէ գործքն աւելի ազդուութեամբ կը քարոզէ քան խօսքը: Երիտասարդ մը անհաւատ եղած էր և չէր ուզեր այլ ևս կարգալ Սուրբ Գիրքը, բայց չէր կարող չտեսնել հաւատոյ պատուներն ուրիշի մը կենաց մէջ: Իւր հօրը տան մէջ կը բնակէր օրիորդ մը որ իրենց ազգական էր: Այդ օրիորդին ցասկոտ բնաւորութիւնը անհանգիստ կ'ընէր բոլոր իւր շուրջը գտնուողները: Այս աղջիկը գիշերօթիկ դպրոց մը զրկուեցաւ, և այսպէս ժամանակ մը բացակայ եղաւ տունէն:

Դպրոցին մէջ գտնուած միջոցին աղջիկը ճշմարտ և եռանդուն քրիստոնեայ մը եղաւ: Տուն վերադարձած ժամանակ այնչափ փոխուած էր, որ բոլոր զինքը ճանչողները կ'ուրախանային և կը զարմանային: Համբերող, զուարթ, քաղցր, անշահախնդիր և զթափրտ էր: Այն շրթունքները, որք վարժուած էին միշտ կծու և խիստ խօսքեր արտասանել, այժմ կը խօսէին միայն քաղցր, աղին և սիրալիր խօսքեր: Իւր անհաւատ ազգականը, ճորճ, մեծապէս զարմացաւ այս փոփոխութեան վրայ: Ժամանակ մը երիտասարդը խնամով ըննեց նորա վարքը, մինչև որ բոլորովին համոզուեցաւ թէ իրական փոփոխութիւն մը տեղի ունեցած էր իւր դեռատի ազգականին մէջ: Յայնժամ երիտասարդը հարցուց նմա թէ ինչ էր այս մեծ փոփոխութեան պատճառը: Օրիորդը պատասխանեց թէ Աստուծոյ շնորհքն էր որ իւր սիրտը փոխելով զինքը քրիստոնեայ ըրած էր: Երիտասարդը կ'ըսէր ինքնիրեն, «Թէև ինք այդպէս կը կարծէ, բայց չեմ հաւատար թէ Աստուած ու է յարաբերութիւն ունի այդ փոփոխութեան հետ: Սակայն յոյժ զարմանալի փոփոխութիւն մը տեղի ունեցած է նորա մէջ, և ես պիտի փափաքէի իրեն չափ բարի լինել: Կ'որոշեմ բարի լինել:» Գետոյ կարգ մը լաւ որոշումներ ըրաւ: Կը ջանար կառավարել իւր լեզուն և բնաւորութիւնը և լաւ հսկել իւր անձին վրայ: Բայց ամէն ժամանակ կ'ընէր և կը խօսէր ինչ որ ինք չէր ուզեր: Եւ երբ մերթ այսպէս անյաջողութեան կը մատնուէր, կը դառնար և կ'ուսանէր իւր բարի ազգականին օրինակը: Կը կարգար այս կենսական Մարգարէի, և կ'ըսէր ինքնիրեն, «Ի՞նչպէս կը լինի որ նա ինծի չափ գիտութիւն և զօրաւոր նշանաբան չունենալով հանդերձ, կարող է ընել ինչ որ ես չեմ կրնար: Նա անշուշտ կ'ընդունի այնպիսի օգնութիւն մը զոր ես չեմ գիտեր: Ինչպէս ինք կ'ըսէ, Աստուծոյ օգնութիւնը լինելու է այդ: Պիտի վնասուեմ այդ օգնութիւնը:» Եւ

ընտանոցը գնաց իւր սենեակը, և աղօթեց այն Աստուծոյն որոյ գոյութիւնն ուրաղած էր: Եւստիքիամբ աղօթեց: Աստուած լսեց և օգնեց իրեն, և ինք եղաւ քրիստոնեայ:

ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ ՅԱՆԳՂԻԱ

[Խմբագրական]

5.

Լիւսէրնէ ճամբայ ելանք յուրիս 12ին, շարժաւ առաւօտ, Ինթերլաքէն երթալու: Երկաթուղին կ'անցնի լճին և անոր մասն եզող Ալբինսի ծոցին եզերքէն, և յետոյ Ար գետոյն ընթացքին կը հետեւի մինչեւ Սարմէն քաղաքը որ շինուած է համանուն լճին հիւսիսային ծայրը: Անցանք 4 մղոն միայն երկայնութիւն ունեցող այս փոքր լճին արեւելեան եզերքէն, և յետոյ սկսանք վեր ելնել դէպ ի Պրիւնիկի կիրճը: Ճամբուն մէջ հարկ եղաւ երկու մասի բաժնել մեր կառավարման, վասն զի մէկ վայրաշարժ մեքենայ չէր կրնար զառի վեր երկաթուղիէն ամբողջ կառավարման վեր քաշել: Տեսանք Լուսիկէն լճակը՝ ցածը մեզմէ քիչ հեռուն, և երբ հասանք կրճին դադար, Սարմէնի լճին մակերեսոյթէն 1,800 ոտնաչափ վեր կը գտնուէինք: Վերջին 3½ մղոնին մէջ երկաթուղին առ մէկ մի մղոն կը բարձրանար առաւել քան 360 ոտնաչափ որ խիստ շատ է սովորական երկաթուղեաց համար, սակայն ատամնաւոր անիւներ ունեցող շոգեկառքեր շատ աւելի զառի վեր լեռներէ վեր կ'եննեն: Պրիւնիկի կրճէն իջանք Մայրիկէնի դեղեցիկ հովիտը, ուր բազմաթիւ դրօսաշրջիկներ որք Լիւսէրնի մէջ մեզ ընկերացած էին, շոգեկառքը թողուցին: Երկաթուղին, որ ցարդ գրեթէ ուղղակի հարաւ կ'երթար, աստ փոխեց իւր ուղղութիւնը դէպ յարեւմուտս, և մինչեւ Պրիւնիկ Ար գետոյն ընթացքին հետեւելով ճամբորդեցինք: Մայրիկէնի քով տեսանք երկու գեղեցիկ ջրվէժներ որք կը գահավիժէին լեռնի վար:

Պրիւնիկի մէջ թողուցինք կառավարման, և շոգեկառքով անցանք Պրիւնիկ լճէն: Այս լիճը, որ 7½ մղոն երկայնութիւն ունի, շրջապատեալ է բարձրաբերձ ժայռերով և անտառախիտ լեռներով: Մեր շոգեկառքը հանդիպեցաւ այս լճին եզերքը գտնուող Կիստալս անուամբ գիւղը, որ Զուիցերիոյ գեղեցիկագոյն վայրերէն մին է, և ուր բազմաթիւ դրօսաշրջիկներ կ'այցելեն: Այն դեպք որ այս տեղւոյն մօտ կը թափի լիճը, ունի երկու ջրվէժներ: Շոգեկառքն կարող եղանք տեսնել այս երկու ջրվէժներուն փոքրագոյնը որ գետոյն ստորին մասին մէջ կը գտնուի: Շոգեկառքը քանի մը բուպէի մէջ զմեզ տարաւ լճին արեւմտեան ծայրէն դէպ յինթերլաքէն, ուր կ'ընկնին անցուցիւնք: Ինթերլաքէն կը նշանակէ լճաց Գլուէլը: Կը կարծուի թէ Պրիւնիկ և թուն լիճերն ի սկզբան կը կազմէին միակ լիճ մը, բայց այն երկու գետերը, որք Ինթերլաքէնի քով այդ լիճերը կը թափին, իրենց բերած աղբիւրով տակաւ առ տակաւ երկուքի բաժնեցին լիճը: Ինթերլաքէնի մէջ ի սկզբան կային մենաստան մը և կուսանաց վանք մը, որք հիմնուած էին յամին 1130 և փակուեցան յամին 1328: Կուսանաց վանքն այժմ իբրեւ բանտ կը ծառայէ, և մենաստանին մեծ մասը կառավարութիւնը կը գործածէ. սակայն այս վերջնոյն

քանի մը մասանց մէջ տակաւին երկրպագութեան պաշտօն կը մատուցուի: Սկովտական մատարան պաշտամանց ներկայ գտնուեցանք, և լսեցինք կլասկոյի Տր. Սքէնի մի լաւ քարոզը: Ինթերլաքէն 4,000 բնակիչ միայն ունի, բայց ամէն տարի 200,000 դրօսաշրջիկներ կ'այցելեն այդ քաղաքը: Ինթերլաքէնի գլխաւոր ծառուղին, որոյ երկու կողմը կան վեհապահ ընկուղենեաց շարքեր, կը պարունակէ գլխաւորաբար պանդոկներ և վաճառանոցներ: Մեր պանդոկէն տեսանք Եոսկիֆրաու լեռը որ հրաշափառ տեսքով կ'երեւէր երկու մօտագոյն լեռներու մէջտեղէն:

Երկուշաբթի օր Ինթերլաքէնէ դացինք ի ձինէվրա: Շոգեկառքով անցանք Թուն լճէն, որ 10½ մղոն երկայնութիւն ունի և որոյ շրջակայ տեսարանները շատ նման էին Պրիւնիկ լճին տեսարանաց: Ի հեռուստ կը տեսնէինք Պէննի Ալպեանց հսկայական և ձիւնապատ դադարները — Եոսկիֆրաու, Ալպէր, Մէօնք, Շրէքհորն և վեթերհորն, որք 12,163—13,671 ոտնաչափ բարձրութիւն ունին: Թուն քաղաքէն, որ լճին արեւմտեան ծայրն է, շոգեկառք նստանք, և Ար գետոյն հովտին ուղղութեան հետեւելով 3 քառորդ ժամու մէջ հասանք ի Պէնն ուր քանի մը ժամ կեցանք՝ քաղաքը տեսնելու համար: Պէնն շինուած է աւաղաքարէ կազմուած սարաւանդի մը վրայ Ար գետոյն եզերքը որ քաղաքը կը շրջապատէ երեք կողմէն: Պէննի նահանգը, որոյ բնակչաց եօթը ութերորդը բողոքական են, Զուիցերիոյ նահանգաց կարեւորագոյնն է: Պէնն այս նահանգին գլխաւոր քաղաքը և Զուիցերիոյ մայրաքաղաքն է:

Պէննի մէջ նախ գացինք Խորհրդարանի շէնքը, որոյ հետեւի կողմը գտնուած բարձրաւանդակի մը վրայէն տեսանք ի վերեւ յիշեալ ալպեան երկնաբերձ կատարները: Խիստ գեղեցիկ է Խորհրդարանի շէնքը որոյ շինութիւնն աւարտեցաւ 1857ին: Մեզ ցոյց տրուեցաւ Ծերակոյտի Ժողովարանը յորում կայ առասպելական Ուրիլմ Թէլի մի պատկերը: Պատկերին մէջ կը տեսնուի Ուրիլմ Թէլ որ դուրս կը ցատկէ այն նաւակէն, որով այդ աղջկային դիւցազնը փութորկի մը ժամանակ Ուրի լճէն կ'անցունէր աւստրիացի կառավարիչը: Նոյն սրահին մէջ կայ նաեւ մի պատկերն Առնոլտ Վինքէլիտի որ դարձեալ հաւանականապէս առասպելական անձ մ'է: Առնոլտ, ըստ զուիցերական աւանդութեան, սրացաւ ընդդէմ Աւստրիացուց նիզակաց, և քանի մը նիզակներ ընդունելով իւր մարմնոյն մէջ, բացաւ ճամբայ մը ընդ որ զուիցերացի զօրքերը անցան և յաղթող հանդիսացան: Երեսփոխանաց Ժողովոյ սրահին մէջ ևս այլաբանական պատկեր մը կայ: Այս պատկերին մէջտեղը կեցած է Հանրապետութիւնը որոյ մի կողմն են Իմաստութիւն և Կրօնք, և միւս կողմը՝ Արդարութիւն և Դիւանագիտութիւն:

Խորհրդարանի շէնքէն կառք նստանք և քաղաքին քանի մը գլխաւոր փողոցներն այցելեցինք: Տանց առջեւի մասերը կառուցուած են կամարներու վրայ, որոց տակ շինուած են հետիոտն անցորդաց յատկացեալ սալաշատակները: Արջը Պէնն քաղաքին նշանն է, և ամէն տեղ արջի պատկերներ կը տեսնուին: Նիտեքպրոքէ անուամբ գեղեցիկ կամուրջին վրայէն Ար գետոյն միւս եզերքն անցանք տեսնելու

ողջ արջերու որջը: Մեր հետ եղող տղայք մեծապէս զուարճացան դիտելով արջերուն ծիծաղաշարժ շարժումները, և այդ կենդանեաց տուին ստեպլին (հալած) զոր յատուկ այդ նպատակաւ գնած էինք: Այդ տեղէն վերադառնալով այցելեցինք մայր և կեղեցին որ հոյակապ չէնք մ'է, և շինուած է Ժե. և Ժ. Զ. դարուց մէջ: Եկեղեցւոյ դրան վերեւը քանդակեալ է Վերջին Դատաստանին պատկերը: Շէնքին ճակատը կը գտնուի Ռոտտֆ ֆոն Էրլախի արձանը: Այս անձը 1339ին յաղթեց զրացի պետութեանց դաշնակից բանակաց, և Պէննի անկախութիւնն ապահովեց: Կան քանի մը աղբիւրներ որք զարգարուած են արձաններով: Այս աղբիւրներուն ամենէն նշանաւորը կը կոչուի Օկրէի աղբիւրը: Այս աղբիւրը կը ներկայացունէ մարդակեր ճիւղ մը, որ մանուկ մը կը կլլէ, և որոյ գրպաններէն դուրս կ'եննեն նոյն վախճանին համար սահմանուած մանուկներ:

Սակայն Պէննի ամենէն զուարճալի առարկայն ժամացոյցի աշտարակն է: Մեր կառապանին հետ կարգադրութիւն ըրինք որ կէս օրէն առաջ զմեզ ժամացոյցին քով անին՝ լսելու ժամացոյցին տասներկու դարները: Կէս օրէն երեք բուպէ առաջ փայտէ շինուած աքաղաղ մը իւր թեւերը բխեց և խօսեցաւ. յետոյ փայտեայ արջերու թափօր մը սկսաւ ճեմել ալեխառն մօրուքով ծեր մարդու մը բոլորտիքը որ աթոռի մը վրայ նստած էր: Ժամը 12ին աքաղաղը դարձեալ խօսեցաւ, և աշտարակին մէջ գտնուող քարէ շինուած մարդ մը 12 անգամ մուրճով զանդակին զարկաւ: Նոյն ժամանակ ծեր մարդն աւագէ ժամացոյցը վեր ի վայր շրջեց, և ժամերը համրեց իւր գաւազանը 12 անգամ ճօճելով և իւր բերանը 12 անգամ բանալով: Արջերէն մին ևս շարժեց իւր դուռը 12 անգամ, և աքաղաղը երրորդ անգամ խօսելով փակեց հանդէսը:

Պէնն ունի համալսարան մը 300-400 ուսանողներով: Պէննէ մեկնելէ ետքը երկաթուղւոյ ճամբուն վրայ առաջին կարեւոր կայարանն էր Ֆրիպուրկ որ 20 մղոն հեռի է Պէննէ: Ֆրիպուրկ գլխաւոր քաղաքն է համանուն նահանգին յորում Կաթոլիկ յոյժ դօրաւոր են: Այս քաղաքը հիմնուեցաւ յամին 1179 ձեռամբ Պերթուտի, Յուրինկէնի դքսին, որոյ որդին և յաջորդն եղաւ Պէնն քաղաքին հիմնադիրը: Մեր Պէնն գտնուած միջոցին տեսանք վերջնոյն արձանը: Ֆրիպուրկի հիմնարկութիւնը դար մը ետքը հիմնադրին սերունդէն եղող դուքսերէն մին վաճառեց քաղաքը հապսպուրկեան Ռոտտֆ իշխանին, և այսպէս Ֆրիպուրկ 188 տարի Աւստրիոյ կայսերական գերդաստանին հպատակ մնաց: Ֆրիպուրկ Զուիցերիոյ դադիախօս և գերմանախօս մասանց սահմանին վրայ կը գտնուի: Շինուած է Սարին գետոյն վրայ, որ Ար գետոյն մի ճիւղն է և որ կը հոսէ նեղ և խոր հովտի մը մէջէն: Քաղաքը կը բաժնուի երկու մասանց: մին է ստորին քաղաք, որ գետոյն մօտ է և յորում գերմաներէն կը խօսուի, և միւսը՝ վերին քաղաք, որ գետոյն հիւսիսային եզերքն ի վեր կը բարձրանայ կարգ մը բարձրաւանդակներու վրայ, և յորում գաղիներէն կը խօսուի: Քաղաքին պարձանքն է Սարին գետոյն վրայ ձգուած առկախեալ կամուրջը, որ շինուեցաւ 1834ին, և զոր կարողացանք տեսնել ի հեռուստ: Այս կամուրջը գետոյն մակերես

սէն 174 ոտք բարձր է, եւ կախուած է 4 պարանոցներով, որոց իւրաքանչիւրը կը բաղկանայ 1,036 մետաղեայ թելերէ: Կա- մուրջը շինուելէն առաջ ժամ մը պէտք էր հովիտն իջնելու եւ միւս եղերքն երկու համար: 20 տարի առաջ քաղաքէն վեր դե- տոյն վրայ շինուեցաւ թումը (պէշա) մը, որ ջրոյն քանակութեան համեմատ 2,600էն մինչեւ 4,000 ձիու ոյժ կ'արտադրէ: Տե- սանք կաշեայ փոկեր որոց միջոցաւ ջրոյն դո- րութիւնը կը հազորդուէր գործարաններու որք հաւանականապէս առ նուազն մղոն մը հեռի էին թումբէն: Մայր եկեղեցին ունի 280 ոտք բարձրութեամբ դանդաղա- տուն մը որ Զուիցերիոյ մէջ բարձրագոյնն է: Քաղաքապետութեան սրահին դիմաց կը գտնուի հռչակաւոր թմբի (օթման) մը ու- թոյ համար կ'ըսուի թէ զինուոր մը տնկած է Ֆրիպուրկեցոց 1476ին շահած Մորաթի յաղթութեան չորրորդ տարեդարձին օրը:

Հետաքրքրութեան արժան ուրիշ տեղ մ'է Ռոմոն, որ շինուած է բարձրաւանդա- կի մը վրայ եւ շրջապատեալ է հին պա- րիսպով մը եւ աշտարակներով: Այս տեղ- ւոյն մօտ կայ դղեակ մը զոր Պուրկուստի- ոյ թագաւորաց մին կառուցած է ժ. դա- րուն մէջ: Ռոմոնէ քիչ անդին առաջին անգամ տեսանք Մոն Պլանի եւ Տոն տիւ Միտիլի սպիտակ դագաթները: Քանի մը մղոն եւս յառաջ երթալով՝ երբ երկայն փապուղիէ մը դուրս ելանք, ձինէվրայի լի- ճը եւ շրջակայ լեռները յանկարծ մեր ա- չաց առջեւ պարզուեցան: Քիչ յետոյ մտանք Վոյի նահանգը որոյ բնակիչք գրե- թէ ամէնքն ալ բողոքական են: Զամբուն մնացեալ մասը կ'անցնէր Զուիցերիոյ լճաց մեծագոյնին, ձինէվրայի լճին, հիւսիսային եղերքէն Կայարանէն միայն քիչ մը կարող եղանք տեսնել Լոզան որ Վոյ նահանգին գլխաւոր քաղաքն է: Լոզան գեղեցիկ գիրք ունի, եւ մեծահարուստ օտարականաց հա- մար բնակութեան սիրելի վայր մ'է: Մայր եկեղեցին, որ այժմ Բողոքականաց կը վե- րաբերի, օծուեցաւ Գրիգոր ժ. Պապէն ի ներկայութեան հապապուրկեան Ռոտովի իշխանին Տապայ Աւետիքէի մէջ դրած ենք պատկերն այն երկաթուղոյն, որոյ վրայէն պարանի մը միջոցաւ կառքերը կը քաշ- ուին, եւ որ քաղաքը հազորդակցութեան մէջ կը դնէ լճին վրայ եղող Ուշիի նաւա- հանգստին հետ:

Մեր կառավարմբը մեծ արագութեամբ տարաւ զմեզ Լոզանէ ի ձինէվրայ, որոց ի- բարմէ հեռաւորութիւնն է 37½ մղոն:

ՓԱԿԵԼՈՅ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՅԱմերիկա կը գտնուի ընկերութիւն մը փակելոց Ընկերութիւն անուն, որոյ ան- դամք այնպիսի հիւանդներ են որ անկարող են դուրս ելլել իրենց տուներէն: Ի ստո- բեւ կը պատմուի թէ ինչ կերպով կազմուե- ցաւ սոյն ընկերութիւնը:

Յամին 1876, տիկին մը որ բռնուած լի- նելով անբուժելի ախտէ մը, անկողնոյ կը ծառայէր տարիներէ հետէ, գիպուածով լսեց հեռաւոր քաղաքի մը մէջ գտնուող ուրիշ կնոջ մը վրայ որ անկողնոյն մէջ բանտարկ- եալ էր մի եւ նոյն պատճառաւ:

«Սա տարբերութիւնը կայ որ,» ըսաւ այդ լուրն անոր բերող բարեկամը, «դուք ունիք ստակ եւ բարեկամներ, ձեր սնն- եակը պայծառ եւ փառաւոր է ծաղիկներով, գիրքերով, լրագիրներով, եւ արտաքին աշ- խարհի վրայ լուրերով: Նա կը վերաբերի

աղքատիկ ընտանիքի մը որ կ'աշխատին բոլոր օրը: Բան մը չունի կարգալու, բան մը չունի ընելու, նորա սննեակն է բանտի մը պէս մերկ, զուրկ ծածկոցներէ եւ կահէ կարասիէ: Կը տառապի առանձին, առանց ունենալու յոյս դարգանալու կամ ազատ- ունելու:»

Երբ այցելուին միկնեցաւ, հիւանդը չէր կրնար ուրիշ բանի վրայ խորհիլ, բայց ե- թէ՛ այս պատմութեան վրայ, եւ ուղեց գը- րիլ իւր այն տառապեալ վիճակացին: Եր- կու անգամ գրիչ եւ թուղթ առաւ ձեռքը, եւ երկու անգամուն ալ մէկդի հրեց զա- նոնք, վախալով — ինչպէս մենք ամէնքս ալ մէտ ենք վախալու երբ պիտի սկսինք ընել անսովոր գործ մը — զի մի գուցէ իւր միտքը սխալ հասկցուէր կամ անպատեհ բան մը ըրած լինէր: Բայց հուռ ուրեմն գիրը գրուեցաւ, եւ այդ մարդասիրական գործէն ծագում առաւ մեծ կազմակերպու- թիւն մը որ զուարթացուցած եւ միմիտա- րած է հաղարաւոր թշուառ կեանքեր:

Ահա այս կերպով սկսաւ այդ ընկերու- թիւնը: Ողորմելի հիւանդը պատասխանեց իրեն գրուած թուղթին, եւ այս երկու ա- ռանձնակեաց տառապողք այնչափ հաճոյք զգացին իրենց նամակներէն այն ձմեռուան միջոցին, որ մղուեցան հարցափորձ ընել թէ իրենց նման ուրիշ հիւանդներ եւս կը գտնուէին, որպէս զի անոնց հետ եւս թըղ- թակցէին: Առաջին տարւոյն մէջ սիրով ի- րարու կարկառուեցան ի հեռուստ մէկ, եր- կու, հինգ, քսան տոգոյն, նիհար ձեռքեր:

Գիրքեր, թուղթեր եւ այլ եւ այլ փոքր նուէրներ կը փոխանակուէին անոնց մէջ. եւ ինչ ինչ պատմութիւններ եւ նամակ- ներ, լի եռանդեամբ, զուարճաբանութեամբ եւ քաջալերիչ բանիւք, մէկ հիւանդին սնն- եակէն կը զրկուէին միւսին՝ երկրին ամէն կողմը, մինչեւ որ բոլորովին կը մաշէին ձեռքէ ձեռք անցնելով եւ գործածուելով:

Ընկերութիւնը ընդարձակեցաւ արագ, եւ այժմ ունի հազարաւոր անդամներ: Ա- նոնցմէ եւ ոչ ոք երբեք տեսած է ուրիշ անդամի մը երես, բայց կազմուած են բազ- մաթիւ: Գնայուն բարեկամական խում- բեր:

Թղթակցաց զրկուած բանաստեղծու- թիւնը, կարճ պատմութիւնը եւ ճառք հան- դերձ օգտակար վերտառութեամբք եւ թե- լադրութեամբք՝ այնքան շատցան, որ պար- բերական հանգէս մը սկսաւ հրատարակ- ուիլ, եւ այս միջոցաւ անթիւ անհամար հիւանդի սննեակը այժմ իրարու հետ կա- պակցեալ են փոխադարձ մարդասիրութեամբ եւ յուսով:

Հիւսիսային Քարոլինայի լեռանց մէջ կայ նշանաւոր ծառ մը. առաջնորդը անայլայ- լակ կերպով անոր կը դարձունէ ճանապար- հորդին ուշադրութիւնը: Ծառը կը կանգնի վեհ կերպարանքով եւ մշտադալար, ահա- գին մերկ ժայռի մը գագաթը որոյ վրայ երբեք չգտնուիր հողի հատիկ մը անգամ: Բայց անոր արմատները փակած են եւ կը սողոսկին քարին երեսին վրայ եւ անոր քո- վերը համբերութեամբ՝ մինչեւ որ կը հաս- նին հիւանդուրդ Մայր Երկրին եւ կը քաշեն խոնաւութիւն եւ կեանք անոր ծոցէն:

Ոմանք մարդկային էակը, նման այս դար- մանալի ծառոյն, դատապարտեալ են ածիլ կարծր եւ անբերրի տեղեաց մէջ: Իրենց կենաց նոյն իսկ խարխիւն է աղքատու- թիւն, կամ տառապանք կամ վիշտ: Բայց պարապայից կարծրագոյն ժայռին ներքեւ

կը գտնուի բաբախող կեանքը, սէրը, եր- ջանկութիւնը զոր Աստուած պարգեւած է աշխարհի:

Ամէնը զոր պարտիմք ընել, է երկնցու- նել մեր արմատները քիչ մը անդին, քիչ մը աւելի խոր, մինչեւ որ հասնինք կենաց ջը- րոյն: Յայնժամ փոյթ է որչափ դժնդակ ըլլայ մեր վիճակը. մեր կեանքերը պիտի ածին, բողբոջին եւ տան պտուղ:

ԹՉՈՒԿ ԶԱՓՐԻԿԷ

(Հէնրի Մ. Սթէյն)

Ափրիկէի գետոց եւ հիւանդուրդ նսե- մաստուեր անտառաց մէջ գտնուող կեն- գանեաց երկայնակեցութիւնը արժանի է գիտողութեան: Փիղը, ձիագետին եւ կո- կորդիլոսը կրնան պարծիլ իրենց ապրելուն համար չորս հարիւր տարի, կրնանք դար մը, բոբոգոնը՝ յիսուն տարի. կրնանք եւ արծիւը՝ գրեթէ դար մը. թուլթակը, ճայը եւ ֆլամինկոն՝ վաթսուն տարի: Ըստ Տարուինեան վարդապետութեան, քիմիան- զիէն, պապունէն եւ կապիկներէն, որովք լի են անտառը, մէկ քայլ միայն կայ դէպ ի թղուկներու ցեղերը որք տեսանք թէ կը բնակին իհուրու եւ ի թուրի գետոց մէջտեղ գտնուող երկրին մէջ: Աստուգ դո- յութեան ծանօթ էր բանաստեղծից հայ- րը, Հոմերոս, քրիստոնէական թուակա- նէն ինը դար առաջ: Կրնաք յիշել թէ Հո- մերոս գրեց այն արիւնհանգ ճակատամար- տին վրայ որ կ'ըսուէր թէ տեղի ունեցաւ թղուկներու եւ արագիլներու մէջտեղ: Նախ քան զՔրիստոս Ե. դարուն, Հերո- դոտոս կը նկարագրէ թէ ինչպէս այն մանր մարդիկը ձերբակալեցին Նասամովէղի հինգ մատաղահասակ երկրախոյզներ, մինչ սոքա կը հետազօտէին Նիկերի հովիւն մէջ գրո- նուած հետաքրքրաշարժ ծառեր, եւ տարին զանոնք իրենց գիւղերը, եւ թէ ինչպէս ցուցին զայնս առաւ եւ անդ իրենց թղուկ աղգակցաց, ճիշդ այնպէս ինչպէս դուք պիտի ուղէիք որ թղուկը ի ցոյց գրուէին յԱմրիլա: Հեկադէոս աշխարհագիրն որ ապրեցաւ հինգերորդ դարուն մէջ, ըսած է թէ թղուկները կը գտնուին յԱփրիկէ, Հա- սարակածին մօտ, Լուսնի Լեռանց ստուեր- ներուն ներքեւ, եւ կը տեսնեմ թէ աշ- խարհագիրը սկսեալ Հիպարքոսէ՝ մինչեւ ցայժմ, հաւատարմաբար հետեւած են Հե- կադէոսի օրինակին, եւ գրեթէ ասկէ մէկ տարի առաջ մենք գտանք զանոնք հոն ուր աւանդութիւնը կ'ըսէր թէ կը գտնուէին. Ուաթուա եւ Ուամպուլթի անուններով: Անտառը որ այժմ առարկայ է մեր մտա- գրութեան, կը տարածի ուղղակի մինչեւ ստորոտն Լուսնի Լեռանց: Մենք ճիշդ հիմա մեր արժանաւոր մեծարանքները կը մատուցանէինք անտառաց թագաւորներուն որք ծնած էին դեռ Անտառաց դաշտին վրայ աշտարակին հիմունք չըրուած, եւ վասն զի կը թուէր մեզ թէ նոքա իրենց կենաց մէջ միացուցած էին նախապատմա- կան ժամանակը այս ընկերութիւն եւ լրագրութիւն սիրող իննեւտասներորդ դա- րուն հետ: Կենանք քիչ մը եւ մեր յար- դանքը նուիրենք այդ մանր ժողովրդեան որ դեռ կ'ապրի Եգիպտոսի հպարտ Փարա- լոններուն, Պաղեստինու ընտրեալ ժողո- վրդեան, եւ Բաբելոնի, Նինուէի, Պարսից ինքնակալներուն նաեւ Մակեդոնական եւ Հռոմէական պետութեանց անհետ լինելէն ետքը: Նոքա արդեամբ կարող եղած են տէր լինել իրենց երկրին աւելի քան յիսուն

դարեր: Ես վերջերս տեսայ Եգիպտոսի բուրգերը աւրուած եւ մաշած, եւ կրնամ հաստատել թէ հին Սփինքսը արդարեւ չափ աւրուած վիճակի մէջ կը գտնուի եւ կերպարանք մնացած չէ վրան, բայց թղուկը երեւցան ինձ այնպէս պայծառ, այնպէս թարմ եւ այնպէս մատաղատի, ինչպէս այն սերունդը զորմէ երգեց Հոմերոս: Ի թուրի գետոյն վրայ Ալէքսիքոյ կոչուած աղուոյն մօտ, մեր սովորաւոր մարդիկը գտան առաջին արու եւ էգ թղուկները որ այն վայրի Եգիպտի մէջտեղ նստած ջրախոտ կոչուած ծառին կեղեւը կը հանէին: Կըրնաք երեւակայել թէ ինչ մեծ եղաւ այն խեղճ փոքրիկ արարածներուն սարսափը երբ գտան զիրենք շրջապատեալ հսկայ Սուտանցիներէ, որ ունին 6 ոտնաչափ 4 մատնաչափ բարձրութիւն, գրեթէ իրենց կրկնապատիկ բարձրութիւնը եւ ծանրութիւնը, եւ են ածխոյ պէս սեւ: Բայց իմ Զանդիպարցիներս, որ միշտ աւելի փափկասիրտ են քան Սուտանցիները, թոյլ չտուին որ սպաննուէին անոնք անդէն եւ անդ, եւ բերին զանոնք ինձ իբրեւ մեծ աւար: Մինչ նոքա կը կանգնէին առջեւս դողահար, ես փոքրիկ մարդուն անունը գրի Ագամ, եւ մանրանկար կնոջ անունը՝ Եւայ, շատ մը աւելի պատշաճ անուններ ի թուրի գետոյ վրայ գտնուող այն վայրի Եգիպտի մէջ, քան Վուքուքուրու եւ Աքիոքուա անունները զորս կուտային նոքա մեզ: Մինչ կը նայէի անոնց վրայ եւ կը խորհէի թէ սոքա կը ներկայացունէին երկրագնացոյ հնագոյն ժողովուրդը, մեծապէս կ'աւելնար իմ զմայլումս անոնց վրայ: Մարդուն բարձրութիւնն էր 4 ոտք, եւ կնոջը՝ քիչ մը պակաս: Թերեւս մարդը կը կշռէ իբր 85 լիտր (30 քաշ): Մարմինն ունէր կիսով չափ եփած աղիւսի գոյն, եւ բաց թուր մագով ծածկուած էր ինչպէս անասուն մը: Իսկ գալով իւր բնական իմացողութեան, իւր սահմանաւոր փորձառութեան մէջ ստուգիւ գերազանց էր մեր կարաւանին մէջ գտնուող որ եւ իցէ սեւ ամորթէ:

ՄՍԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՅԻՇՈՂՈՒԹԻՒՆ

Լաւ յիշողութիւնն է այնպիսի օգտակար եւ բազմալի բան մը որ այն անձինք որ արհեստական յիշողութեան դրութիւնն ուսուցանելու պաշտօնն ստանձնած են, դիւրաւ կը գրաւեն ուշադրութիւն եւ կը վաշելին պաշտպանութիւն: Բայց ճիշդը խօսելով, չկայ «արհեստական յիշողութիւն» կոչուած բան մը, եւ ոչ իսկ արհեստական օժանդակութիւն ստացող յիշողութիւն: Շատ անձինք անտարակոյս պիտի ունենային աւելի լաւ յիշողութիւն, քան որչափ ունին այժմ, եթէ իրենց մատաղ հասակին կամ անցեալ կենաց մէջ հասկցած ըլլային բնախօսական պարզ սկզբունքները որոց վրայ հիմնուել է յիշողութիւնը:

Յիշողութեան կարեւորագոյն մասն է իրերը պահել իրենց կարգաւ, եւ ոչ թէ զայնս վերստին յերեւան բերել: Եւ եթէ մարդիկ կենաց այն շրջանին մէջ, երբ զըլխաւորապէս ժամանակ է ի մտի ամբարեւել իրաց յիշատակները, հոգ տանին կատարել այս գործը մտադրութեամբ եւ լիովին, եթէ կարող լինին կենաց ավագայ մասին մէջ ապրել քաջաւոր իւր կորովի, հաւանական չէ որ տկար յիշողութեան ձախտումները կրնան:

Յիշողութեան առաջին եւ կարեւորագոյն

գոյն տարրն է ընդունել տպաւորութիւն մը այնպիսի եղանակաւ որ հաւանական կը թուի թէ պիտի լինի մնայուն: Վասն զի տպաւորութիւնը որչափ աւելի սուր եւ վառվառ լինի, այնչափ աւելի մնայուն պիտի ըլլայ այն հաւանականապէս:

Ուստի, ինչ որ կ'ուզենք ուսանիլ, անոր տրուած ուշադրութեան մէջ կը կայանայ զայն յետոյ յիշելու գաղտնիքը:

Շատեր որ ունին «տկար յիշողութիւն», (գործածենք իրենց բառերը) ինչ ինչ բաներ կարի յստակ կը յիշեն: Նոցա թերութիւնը չէ այնչափ յայտն որ չեն կարող յիշել, որչափ յայտն որ չեն կարող յիշել օգտակար կամ հաճոյական բաները:

«Ես կրնամ յիշել», ըսաւ քիչ ժամանակ առաջ սլարոն մը, «իմ հին թուր կողքերով աճէպրայի դասագիրքիս արտաքին երեւոյթը այն աւուր մէջ երբ վարժապետս առաւ զայն ձեռքէս եւ անով գլխուս զարկաւ: Կրնամ յիշել թէ ես կտրած հանած էի եռանկիւնի կտոր մը կողքին կաշին, անոր վարի աջակողմեան անկիւնէն, եւ թէ անոր կռնակի կողման կաշին բաժնուած էր անկէ կիսով չափ: Բայց այժմ երբեք չեմ յիշեր գիրքին կողքերուն մէջտեղ գրանուածներէն բան մը:»

Այս ընտանի բներեւոյթին բացատրութիւնը անտարակոյս կը կայանայ մասամբ սա իրողութեան մէջ որ տղին ուշադրութիւնը դրաւ ուսումնական հարուածին հետ առնչուութիւն ունէին, եւ գիրքէն իբրեւ հարուած ունեւ միջոցէ, բայց երբեք իւր ուշադրութիւնը տրուած չէր աճէպրային պարունակութեան:

Այս սկզբնական համաձայն էր որ յԱնգղիա եղաւ սովորութիւն — սովորութիւն որ տեւեց մինչեւ ներկայ դարուս մէջերը — հաստատուելու եւ պահելու ընդհանուր ծանօթութիւն չափերու եւ սահմաններու, ծեծելով աղաքը միտք պահուելու այդ բաներուն քով: Երբ եւ ցից մը կը տնկուէր կամ քար մը կը դրուէր քաղաքաց կամ կալուածոց մէջտեղ ցուցնելու համար անոնց սահմանը, եւ յետոյ ժամանակ ժամանակ, խել մը աղաք կը տարուէին հոն, եւ լաւ մը կը ծեծուէին, նոցա ուշադրութիւնը նոյն ատեն շարունակ ուղղուելով սահմանադիւրոյ նշանին: Կը կարծուէր թէ այսպէս պատժուած աղան երբեք չէր մոռնար տեղն ուր ցիցը տնկուած կամ քարը դրուած էր, եւ նորա վկայութիւնն այդ մասին կ'ընդունուէր երբ չգտնուէին լաւագոյն ապացոյցք:

Արդարեւ, լիովին հետաքրքրուելու համար, ապահովագոյն կերպն է յիշողութեան վրայ տպաւորել իրողութիւնները կամ խօսքերը, եւ միշտ մատաղահասակ անձանց եւ մանաւանդ աւելի տարիք ունեցողներուն ձեռքն է առն համբերատար, յօժարաւ կամ եւ մտախոն ուշադրութիւն իրենց կարգացածին կամ ուսածին, որպէս զի անոր էական մասերն ի մտի պահեն մինչեւ իրենց կենաց վախճանը:

ԾՈՎՈՒՆ ՅԱՏԱԿԸ ԼՈՒՍԱԻՈՐԵԼՈՒ

ՀԱՆՃԱՐԵՂ ԵՂԱՆԱԿ ՄԸ

Խոր ծովերը չափելու համար Մոնաքոյի իշխանին ձեռնարկած հետազոտութեանց մէջ, հանձարեղ եղանակ մը օրգանաւորեցաւ ի ձեռս բերելու համար ուղիւնային յատակը դնուած կենդանի արարածներ: Այս նըպատակին համար գործածուած կազմածը ի

ցոյց դրուեցաւ Փարիզու արուեստահանդիսին մէջ: Վանդակը որով բռնուեցան ընդծովեայ կենդանիք, ըստ Լ. Ժէնէ Սելէ, կը բաղկանար թելէ գլանէ մը որ ունէր երեք կոնաձեւ մուտքեր, որպիսի է խնայափառին (լուսնի) խեցեպատեանը, եւ որպէս զի ծովուն տակն իջնէ, անոր կցուած էին ծանրութիւնը որ ըստ հարկին կրնային վանդակէն բաժնուիլ: Այսու ամենայնիւ կարի անհաւանական էր որ այսպիսի անհուն խորութեանց մէջ ուր խաւարը ամբողջական է, ձուկերը կամովին երթային մանէին ուրողայթին մէջ: Ուստի միջոցներ գործածուեցան հրապուրել զանոնք անոր մէջ լոյս գնելով: Յայտնի է թէ յարմար չէր ուրիշ լոյս բաց ի երկտրական լոյսէն, բայց դիւրին գործ չէր լոյս վառել ջրին տակը մէկ, երկու մղոն խորը:

Ասոր մի միայն միջոցն էր երկտրական բախոցէ մը թելով հուր հաղորդել որողայթին մէջ: Սակայն հոս ալ ուրիշ դժուարութիւն մը կ'եղէր յերեւան: Հարկ էր տեսակ մը սնտուկի մէջ առնուլ բախոցը որ պէտք էր ըլլար զօրաւոր. եւ որովհետեւ այսօրինակ խորութեանց մէջ ջրին ճնշումը վեց կամ եօթն հարիւր լիտր էր առ մէկ մի քառակուսի մատնաչափ, անկարելի գտնուեցաւ շինել սնտուկ մը որ ճնշուէր իւր տեղն իջնելէն առաջ: Ի վերայ այս ամենայնի հուսկ յետոյ այս գրգռութիւնը յաղթուեցաւ հետաքրքրական հնարքով մը, այն է՝ կցելով սնտուկը օգապարկի մը հետ: Օգապարկը շինուեցաւ ձգախիթի մէջ ընկղմած կտաւէ, եւ այնպէս կարգադրուած էր որ անոր մէջի օդը հաղորդակցութիւն ունենար բախոցի սնտուկին մէջի օդոյն հետ:

Երբ կազմածը ջուրը կ'իջուցուէր, ջրին ճնշումը հաւասար լինելով օգապարկին շուրջը, հաւասարապէս կը կոխէր անոր ամէն կողմերէն, մղելով անոր մէջի օդը դէպ ի բախոցին սնտուկը, մինչեւ որ սնտուկին եւ օգապարկին մէջի ճնշումը ճիշդ հաւասարէր արտաքին ճնշման: Այս գործողութիւնը այնչափ յառաջ տարուեցաւ, որ թէպէտ օգապարկը իւր նախնական ծաւալին հետ բաղդատելով շատ փոքրկացած էր ծովուն յատակը իւր վրայ ճնշող ահազին դժութեան պատճառաւ, բայց տակաւին հաւասար կը պահուէին ներքին եւ արտաքին ճնշումները: Երբ կազմածը դարձեալ վեր կ'առնուէր, կ'ընդարձակէր ճնշման պակասը ուն համեմատութեամբ, եւ բախոցին սնտուկը ջրին երեսը կը բերուէր անվնաս: Այս փորձն այնպէս յաջողեցաւ որ իշխանը եւ նորա օդնականք դո՛ւ չըլլալով խոր ծովուն ձուկեր բռնելով միայն, կ'առաջարկէին իրենց յաջորդ ձեռնարկին ժամանակը վար, ծովուն յատակն, իջեցունել լուսանկարի կազմած մը եւ քաշել ուղիւնային յատակի լուսանկարներ, որպէս կ'երեւի երկտրական լուսով:

ՄԵՔԵՆԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ ԶԻՆԱՅ

Նշանաւոր իրողութիւն է որ Երկնային կայսրութեան (Չինաստանի) բնակիչք, հաւառակ իւրեանց արուեստական հանձարին եւ բազում կարեւոր գիւտոց, շատ խոնարհ մակարդակի վրայ կը գտնուին նկատմամբ բնական գիտութեանց եւ նոցա ի կիր առնման: Մօտերս պատահած դէպք մը կը լուսաբանէ գիտութեանց կայուն վիճակն ի Զինաստան: Գերմանացի երկտրագիտաց ընկերութիւն մը, հրամանաւ երկտապարդ

կայսեր, երկտրական լուսոյ լամպերն հաս-
տատեց պալատին մէջ: Երբ պալատը այս
նոր կերպով լուսաւորեալ առաջին փորձն
եղաւ, կայսերական դահլիճը սարսափով
լցուեցաւ, վասն զի այսպիսի արդիւնք յա-
ռաջ չէին կրնար դալ, բայց միայն, ըստ
նոցա տեսութեան, գերբնական զօրու-
թեանց օգնութեամբ — շատ հաւանականա-
պէս չար ոգիներուն օգնութեամբ: Հետե-
ւապէս որոշուեցաւ իսկոյն ի բաց արտաք-
սել երկտրական լամպերները եւ մեքենա-
ները պալատէն: Իրենց աստեղագիտական
գաղափարաց մասին, Չինացիք տակաւին
ետ կը մնան կոպերնիկեայ դարէն, հաւա-
տալով թէ արեգակը կը գտնուի երկրիս
շուրջը, որոյ ձեւոյ մասին եւ թէ ինչ կեր-
պով կեցած է անշրջափն մէջ, կը տածեն
ամենէն տարօրինակ գաղափարները: Հար-
կաւ այսպիսի երկրի մը մէջ, քաղցեու-
թիւն եւ հմայութիւնք եւ բոլոր կոշտ սը-
նապաշտութիւնք կը տիրեն տակաւին, եւ
ասոնց բարձումը կրնայ ակնկալուիլ միայն
աստիճան առ աստիճան աղբեցութեան այն
բազում մտացի երիտասարդաց որ դաստի-
արակուած են եւրոպական համալսարանաց
մէջ: Գործնական մեքենագիտութեան հա-
սարակ կիրառութեան մէջ հետաքրքրական
բաներ կը պատմուին Չինացեաց ազգին վը-
րայ որ կը ցուցնեն թէ չինական դաստիա-
րակութիւնը հիմնեալ է հին աւանդութեանց
վրայ որոց սերտիւ յարած են նոքա: Կը
յայտնեն թէ ծանօթ են լծակի եւ ճախա-
րակի սկզբանց, բայց սոցա գործածութեան
մասին, որ շատ հին է, կը մնան այն կէ-
տին վրայ ուր Եւրոպա կը գտնուէր հազա-
րաւոր տարիներ առաջ:

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՔ

ԼՈՆՏՈՆԵԱՆ ՆԱԽԱԿԱՆԻ

Սիրելի Բենիամին,

Տեղւոյս Երիտասարդաց Գրիստոնէական
Ընկերութեանց վրայ տեղեկութիւն ուղած
ես: Ուրախութեամբ կը պատասխանեմ քեզ
յուսալով որ թերեւս այսու կարող ըլլամ
ինչ ինչ օգտակար թելադրութիւններ ընել:
Անդղիոյ եւ հաւանօրէն ամբողջ աշխար-
հի մէջ զառաջինն Երիտասարդաց Գրիստո-
նէական Ընկերակցութիւն հաստատողն եւ-
ղած է ձորձ Ուիլիւմ անուն անձը: Տա-
րակոյս չունիմ թէ քեզ եւս ծանօթ է այս
անուն: Այդ անուն քրիստոնեայ աշխարհի
քաջածանօթ է, եւ հազարաւոր երիտասար-
դաց համար պաշտելի անուն մ'է: Քանիցս
զինքն տեսնելու եւ լսելու պատիւն ունե-
ցած եմ: Աշխոյժ եւ գործունեայ անձ մ'է
ձորձ Ուիլիւմ: զիտէ գիմադրել գծուա-
րութեանց, եւ որ անտարակոյս ամենակա-
րեւորն է, ունի մեծ հաւատք եւ վստա-
հութիւն յԱստուած: Անդղիոյ բոլոր Ե-
րիտասարդաց Գրիստոնէական Ընկերակցու-
թեանց պատուակալ նախագահն է: Տարա-
կոյս չկայ թէ գծուար պիտի ըլլար այդ
պաշտօնին համար իրմէ աւելի յարմար անձ
մը գտնել: Երիտասարդաց բարեխառութեան
եւ բարեպաշտութեան համար աշխատիլ իւր
կեանքի զլիւսուոր նպատակն է ըրած: Պատ-
րաստ է խորհուրդ եւ խրատ տալ ամէն
կարգի երիտասարդաց, եւ երիտասարդաց
հայրն համարուելու պատուաւոր եւ ար-
ժանաւոր դիրքն ունի: Իսկ երբ լսես իւր
ուղերձներն առ երիտասարդս, կըզգաս թէ
քեզ կարեկից եւ սրտակից բարեկամ մ'է
որ կը խօսի: Զարմանալի է ուրեմն որ այս

անձը երիտասարդաց մէջ այսչափ մեծ համ-
բաւ կը վայելէ: Այս մեծ անձի վրայ այս-
չափն բաւ համարելով անցնինք քանի մը
խօսք ընել Երիտասարդաց Գրիստոնէական
Ընկերակցութեանց Լոնտոնի նշանաւոր
կեդրոնին նկատմամբ: Սթրանտ անուն հան-
րածանօթ փողոցին վրայ է Երիտասարդաց
Գրիստոնէական Ընկերակցութեանց գլխա-
ւոր կեդրոնն, էքսէթըր Հոլ: Այս անուն
լսած ես հաւանօրէն ուրիշ առիթներով:
Հոս տեղի կ'ունենան մարտի տարեկան ժո-
ղովներն. հոս տեղի կ'ունենան մեծ գու-
մարումներ բարի նպատակաց համար. հոս
տեղի ունեցաւ քանի մ'ամիս առաջ իւր
տեսակին մէջ անդուգական գումարում մը
Սթէնլիի ձառը լսելու համար: Լոնտոնի
բնակչաց կեդրոնը կրնայ համարուիլ այս
չէնքը, որովհետեւ ժողովրդեան գումա-
րումներու համար լաւագոյն տեղ մը գրա-
նել գրեթէ անհնար է: Էքսէթըր Հոլ ի մէջ
այլոց ունի ընդարձակ եւ շքեղ սրահ մը
ուր 2,500 հոգի հանդիստ կրնան նստիլ:

Զգիտեմ ճշդիւ թէ Պոլսոյ ձեր Երիտա-
սարդաց Գրիստոնէական Ընկերակցութիւնն
ինչ վիճակի մէջ է այժմ. բայց լսածներէս
դատելով դուք եւս ուղիղ ձամբուն մէջ
կ'երեւիք: Աւստի մէջ ամէն շաբաթ նը-
շանակեալ կը տեսնեմ ձեր աղօթից նիւ-
թերը եւ վայրերը: Յաջողութեան կատար-
եալ եւ ապահով գրաւական մ'է աղօթքի
ժողովը: Այո, բարեկամս, վստահ եղիք որ
ցո'ւրչափ աղօթքի ոգին վառ կը պահէք ի
ձեզ, քրիստոնէական աճուն կեանք մը պի-
տի ունենաք: Տեղւոյս Երիտասարդաց Գը-
րիստոնէական Ընկերակցութիւնները խիստ
կանոնաւոր վիճակի մէջ են բնականաբար.
ունին կանոնաւոր անդամակցութիւն, ժո-
ղովներ, զիւաններ, գործադիր ժողովներ
եւ ուրիշ ինչ որ ընկերակցութեան առա-
ջադրեալ նպատակին կը ծառայէ: Անդամք
անհաւար ամսավճարով մը ձեռք կը բերեն
անհամար օգուտներ: Մայրաքաղաքաց եւ
կամ մեծ քաղաքաց փորձութիւնք ծանօթ
են: Լոնտոն ալ անշուշտ ունի խիստ հրա-
պուրիչ եւ կործանիչ փորձութիւններ: Ե-
րիտասարդաց Գրիստոնէական Ընկերակ-
ցութիւնները Երիտասարդաց փորձութեանց
առջեւն առնուլ կոչուած են, եւ սակաւա-
թիւ չեն այնպիսիք որ սոյն հաստատու-
թիւններ օրհնելով անցած են ի յաւիտենա-
կանութիւն: Երեւակայէ՛ երիտասարդ մը որ
գաւառէ մը եւ կամ օտար երկրէ մը կու-
գայ աստ ի Լոնտոն: Ուր որ դառնայ աշ-
խարհի հրապոյրներէ շրջապատուած է: Մարդ
է՛ վերջապէս, կամաց կամաց տեղի կուտայ,
եւ զիտենք թէ ինչ ըսել է «տեղի տալ»:
Բարեպաշտ քրիստոնեայ մէկն էր թերեւս մեր
ենթադրած երիտասարդը, բայց կը փորձուի,
բայց կը խաբուի: Ոչ ոք կը ճանչէ զնա,
ոչ ոք կը խորհի իւր վրայ եւ թերեւս ոչ
ոք ալ կը փութայ ազատել զնա մեղաց
լաբերինթոսն գահալիլութիւն: Զմոռնաք
սակայն այն երիտասարդները որք իրենց
տարեկից անձանց համար զթացող եւ ար-
իւնող սիրտ ունին: Երիտասարդաց Գրիս-
տոնէական Ընկերակցութեանց բարեսիրտ
անդամքն են սոքա որք կու գան օգնու-
թեան ձեռն կարկանդակ ընկղմելու մօտ եւ
զող իրենց ընկեր արարածին: Երիտասար-
դաց Գրիստոնէական Ընկերակցութեանց
այս մասին մատուցած ծառայութիւնները
չափազանցել անկարելի է:

Երիտասարդաց Գրիստոնէական Ընկե-
րակցութեանց կազմակերպութեան մի քա-

նի կարեւոր մասերն յիշելով շատանք
այս անգամ: Ընտիր գրատուն եւ ընթեր-
ցարան բաց են ամբողջ օրը եւ զիշերուան ա-
ռաջին մասին մէջ: Հանգստութեան միջոցներ
անպակաս են չորս կողմէ: Գինա՛ հոն, կար-
դա՛ օրուան նշանաւոր թերթերը, շաբ-
թուան եւ ամսուան գլխաւոր հանդէսները
եւ գրքերը. այս ամէնը կրնաս վայելել ա-
ռանց ստակի կամ յոյժ չնչին վճարումով
մը: Հարկ չկայ ըսել անշուշտ թէ գրքերու
եւ թերթերու մասին շատ հոգ եւ խնամ
կը տարուի, զի յոռի ընտրութիւն մը հա-
տատութեան նպատակին չկրնար երբեք
ծառայել: Սոյն ընկերակցութիւնք ունին
նաեւ գիշերային դպրոցներ, ուր կ'ուսանին
գործաւոր դասու պատկանող երիտասարդք՝
երեկոյին իրենց գործերէն քաշուելէ ետքը:
Զուարճութեան եւ զբօսանաց համար եւս
յարմարն ու պատշաճն կը հայթայթուի: Ըն-
դունայն է եւ անտեղի՝ պնդել թէ քրիս-
տոնեայ ըլլալով պարտիմք հրաժարիլ եւ
խորշիլ զուարճութիւններէ: Անտարակոյս,
բարեկամս, իբրեւ քրիստոնեայ երիտա-
սարդներ պարտիմք հեռի կենալ անբարո-
յական զուարճութիւններէ, բայց է՛ր չվա-
յելենք անմեղ զբօսանքներ. որով համար
զուարճութիւն պէտք չէ: Գիտես դու թէ
Երիտասարդաց արիւնն քիչ շատ տաք է,
որպէս լաւ կը բացատրէ թրքական պէլէ՛թն-
ը բառն: Գիտես նաեւ թէ քեզ եւ ինձ նը-
ման մահկանացուաց համար բացարձակա-
պէս անկարելի է Բաճկէի կեանք վարել: Ա-
րարիչը զուարթ եւ զուարճութեանց հե-
տամուտ բնութեամբ օժտած է. զմեզ, է՛ր
չգործածենք զնոյն ի բարին: Սխալ չհաս-
կընաս զիս. բոլոր ուժովս կը հակառակիմ
վատ, անբարոյական եւ լալիչ զուարճու-
թեանց, բայց կ'ըսեմ թէ կատարեալ իրա-
ւունք ունինք վայելել անմեղ եւ հաճոյալի
զուարճութիւններ: Իմ մասին պէտք է խոս-
տովանիմ որ կը սիրեմ զուարթ բնութիւ-
նը, եւ թերեւս քիչ շատ այդ տեսակ
բնութեան տէր եղած եմ: Այս համոզմամբ
է որ տեղւոյս Երիտասարդաց Գրիստոնէա-
կան Ընկերակցութիւններն ունին իրենց
նուագահանդէսները, զբօսանքի եւ զուար-
ճութեան երեկոյները, խաղեր, զբօսական
պոռոյտներ եւ ասոնց նմաններն: Կան երի-
տասարդներ որք այս Գրիստոնէական Ըն-
կերակցութեանց երեկոյները կը յաճախեն
եւ անմեղ զուարճութիւններ վայելելով մէկ
կողմ կը նետեն իրենց վաղեմի մեղսալից
զբօսանքները: Անկարելի՛ն խնդրած պիտի
ըլլամ արդեօք երբ թելադրեմ ձեզ ձեր ըն-
կերակցութեանց համար որդեգրել եւ փոր-
ձել նմանօրինակ գրութիւն մը, որով տա-
րակոյս չունիմ թէ կարող պիտի ըլլաք թա-
րոններու եւ քառասուններու անբարոյական
աղբեցութեան հեռի պահել զերիտասարդս:
Գիտեմ թէ կան այնպիսիք որք «անկարելի
է» ըսել պատրաստ են ամէն նոր առաջար-
կի. բայց դու գիտես այն աշխարհակալին
խօսքը որ կ'ըսէր թէ իւր բառաքերն մէջ
անկարելի բառը չկար:

Ընկերակցութեան անունէն յայտնի է ար-
դէն թէ Երիտասարդաց Գրիստոնէական
Ընկերակցութեանց առաջին նպատակն է
քրիստոնէական ոգին վառ պահել եւ սնու-
ցանել քրիտասարդս: Առ այս ունին ժո-
ղովներ երիտասարդաց համար միայն: Քա-
նի մը անգամ ներկայ գտնուեցայ այդ տե-
սակ ժողովներու, որոց վրայ կը յուսամ թէ
ուրիշ առիթ մը կը գրեմ քեզ: Բոյժ
Լոնտոն 30.4.90
8/20 հոկտ. 1890

ԱՆՋԱՆՍՆ ՄԵ ԳՐԱԴԱՐԱՆԵՆ
5.

ՕՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Յունիս 17/29, կիրակի

Օրը կիրակի է, Մր. Պրատունի յանձնուած է ընթացաւարտից քարոզ խօսել: Վերի թաղի ժողովատեղին ի է կանանց եւաւրանց հոծ բազմութեամբ: Ատենախօսին բնաբանը կը գտնուի Մատթ. 11. զվսոյն մէջ: Ամերիկացի ճարտարախօսը խիստ խնամով փարած է իւր նիւթին, խիստ ճարտար կերպով կը գտնէ եւ յառաջ կը բերէ իւր խորհուրդները: Նա մատնանիչ ըրաւ թէ ո՛ր է ճշմարիտ մեծութիւն, թէ Աստուած իրեններուն համար, իրենց փնտռածէն առաւել բարձր եւ առաւել վսեմ վարձատրութիւններ պատրաստած է, եւ թէ ո՛րն է անոնց հասնելու լաւագոյն ճանապարհը:

* * *

Յունիս 18/30, երկուշաբթի

Աստուածաբանական ճեմարանի եօթը ընթացաւարտներ իրենց վերջին ճաներ խօսելով վկայականներն ընդունեցին: Պիտի երթան սոքա տանել անապատի մէջ անխնամ, նուազած եւ ինկած ժողովրդեան: Կենաց հացը: Սակայն այս եօթն անբաւական են բաղդատմամբ լքեալ ժողովրդեան թուոյն: Դեռ շատ պէտք կայ մշակի, բայց խիստ քիչ են մշակ լինելու փափաքողք: Աստուածաբանական ճեմարանը դարձեալ թափուր մնաց, եւ ինչո՞ւ. — պատասխանատուութիւնը խարբերեցւոյն եւ անոր միտնորարաց կը պատկանի. իմ ալ բաժինս է մարդասիրաբար աղաչել հունձքին Տէրոջը որ իւր հունձքին մշակներ հանէ:

* * *

Յունիս 19/1 յուլիս, երեքշաբթի

Երէկ ու այսօր մինչեւ կէս օր մեր դռնէն շրջանակին քննութիւնը տեղի ունեցան. հանդիսականներու հոծ բազմութիւն մի կար, անոնցմէ ոմանք անդդոյչ էին, դպրոցի պահապանը կը ստիպուէր զանոնք զպրոցի մանկանց պէս ի լոռութիւն հրաւիրել. ես նստած տեղս կը չիլինէի, բայց չեմ գիտեր իրենց չլուկով մեր հանդէսը վրդովող ոմանք կ'ամօնային թէ ոչ:

Այսպիսի հանդէսներու մէջ բազմիցս կը տեսնուին գեղեցիկս հագուած արք եւ երիտասարդք, արդուզարդով արձնալ տիկնայք եւ օրիորդք, որք թերեւս հպարտ են իրենց հագուստովն եւ արդուզարդով: Բայց քանի՞ տղեղ եւ քանի՞ պզգալի ու ծաղրելի են այդպիսիներ երբ կոչու ու կոպիտ բնաւորութիւն մի ունին: Կը զգամ այսօր թէ գեղեցիկ հանդերձ եւ ճոխ զարդ մարդու մի անկրթութիւնը չեն կըրնար ծածկել: Մարդու մի, մանաւանդ իդական սեռին համար բարեւոք կըրթութիւնէ լաւագոյն զգեստ ու զարդ չկրնար լինել: Մարդու մի կըրթութիւնը իւր զգեստի թերութիւնը կը ծածկէ: Նա հին զգեստի մէջ ալ տակաւին սիրելի եւ անորոշելի կը լինի: Մարդը մարդ չեն կրնար ընել ո՛չ ղերձակը եւ ո՛չ ալ ոսկերիչը: Բոյր իմ, ներէ որ քիչ մը խոտորեցաւ զրիչս իւր ընթացքէն: Մենք այս տարի քիմիաբանութեան քննութիւն տուինք, բնագիտութիւն դալ տարի պիտի ուսանիմք, չեմ գիտեր թէ ի՞նչ խորհրդով հոս քիմիաբանութիւնը բնագիտութիւնէ առաջ կ'ուսուցանեն:

Այսօր կէս օրէն առաջ մրցանակաբաշխութիւն եղաւ. հայ եւ ասորի աղջիկներ մրցանակներու արժանացան: Մեր դպրոցի

մէջ մէն մի աշակերտի խորհուրդ գրել կուտան. ամէն աշակերտուհի իւր խորհուրդի տետրն ունի: Երբեմն հոն խորհրդաւոր հարցումներ ալ կը գրէ, որոց պատասխանը կ'ամ ինքը կը գրէ եւ կ'ամ ընկերուհիներէն մէկուն գրել կուտայ: Ամենալաւ եւ ամենէն շատ խորհուրդ գրողներն ալ մրցանակի արժանացան:

Խորհուրդ եւ հարցում, ո՛րչափ կարեւոր են մեր զարգացմանը եւ մեր կենաց համար: Կենացը խորհուրդ մ'է. անխորհուրդ ապրողներ կենեք չունին: Հարցման տետր մ'ալ ես ունիմ, որոյ մէն մի թերթին ծակաւոր հարցում մի գրած եմ: Պատասխանները երբեմն ես կը գրեմ, երբեմն ընկերուհիներս կը գրեն եւ երբեմն ալ ուսեալ տիկին մի կը գրէ: Անշուշտ դու ալ օր մը քու պատասխաններդ պիտի գրես տետրիս մէջ. այս պահուն մի քանի հարցումներ կու գան միտքս:

Ա. Ո՞ք են լաւագոյն զարգեր կնոջ մը:

Բ. Ո՞ք են լաւագոյն յատկութիւնք զոր խոհուն մարդիկ աղջկան մի վերայ կը վնասեն:

Գ. Ո՞ք են սիրելի յատկութիւնք զոր երիտասարդի մի վերայ վնասել պէտք է:

Հետեւեալ հարցմանս պատասխաններ գրեցին ընկերուհիներէս երկուքը զորս հոս կը յիշեմ իրենց անուններով:

Հարցում. Ո՞վ է առաքինի կինը:

Ա. Պատասխան. Առաքինի կինը այն է որ զժաղդութեանց կը տոկայ առանց տրտնջալու:

ՆԵՃԻՊԵ ՊԵԹ(*) ՊԵՇԵՐ

Բ. Պատասխան. Առաքինի կինը այն է որ իւր կոչմանը հաւատարիմ է:

ԿԻԼԵՄԻԱ ՊԵԹ ՇԵՄՈՒՆ

* * *

Յունիս 20/2 յուլիս, չորեքշաբթի

Այսօր քննութեան հոգէն աղատ դացինք տղայոց դռնէն քննութեան: Նոյն դասեր եւ աւելին հոն ալ քննուեցան, եւ ի վախճանի մրցանակաբաշխութիւնք եղան: Հոս ալ ասորի եւ հայ տղաքներ մրցանակներ ընդունեցին, եւ ի քաջալերութիւն երկսեռ ուսանողաց, հանդիսականներու կողմէ խոստացուեցաւ իւր 15 ոսկւոյ դումար մը որով մրցանակներ սիրտի տրուէին այլ եւ այլ գրուածներու, դասերու եւ ձեռագործներու համար: Քաջալերութիւնը մի այնպիսի գորութիւն է որ մտաւոր, բարոյական եւ ֆիզիքական բոլոր կարողութեանց թափուն ոյժը ի յայտ կը բերէ: Առանց մրցման չիք յառաջադիմութիւն, եւ առանց քաջալերութեան յառաջադիմութեան գաղափարը չունի դոյութիւն: Ուստի մարդկութեան բարեբարներ պէտք է կոչուին անոնք որ կը քաջալերեն զոր հասնելու բարեւոյն, վսեմին ու գեղեցիկին:

ԲՕՁԱ

ԸՆՏԻՐ ԽՕՍԲԵՐ

Ամէն երկրի մէջ արարողութիւնք տարբեր են. բայց ճշմարիտ քաղաքավարութիւնը մի եւ նոյն է ամենայն ուրեք:

ԿԼԵՄԵՆՏ

—Մեծ մարմնոյ մը անգամներն ենք մենք: Բնութիւնը անկեց ի մեզ փոխադարձ սէր ու յարմարեցուց զմեզ ընկերական կենաց: Արդ, պարտիմք նկատել թէ մենք ծնած ենք հանրութեան բարեւոյն համար:

ՍԷՆԷԿ

—Մենք իւրաքանչիւրը պարտի ընել այն

(*) ՊԵՇԵՐ ասորեբէն կը նշանակէ աղջիկ, որպէս ՊԵՇԵՐ յԱրաբացիս:

չըջանալ յորում ինք կ'ապրի՝ լաւագոյն ու երջանկագոյն: Պարտ է մեզ ջանալ որ այդ փոքր շրջանակէն մեծագոյն բարիք յառաջ գայ: Իւրաքանչիւր ոք պարտի ըմբռնել հաստատապէս թէ մի միայն ընտանիքէն կրնան հօտիլ աղբեցութիւններ, որք կ'ողողեն հասարակութիւնը եւ ամբողջ քաղաքակրթեալ աշխարհը:

ԴԻՄԻՏՐԵՅ ՍԵՄԵՆՏԷ

—Մարդս կը ծանցուի ընդհանրապէս այն մատեաններէ, զորս կ'ընթեռնու, ինչպէս եւ այն ընկերութեանէ յորում կը գտնուի: Վասն զի կարելի է մեզ ընկերանալ թէ՛ մարդոց թէ՛ գրեանց հետ, եւ որ եւ է անձ ապրելու է միշտ ամենալաւ ընկերութեան մէջ, մատեաններէ բաղկանայ այն կամ մարդոցմէ: Գիրքերն են որ կը ծանօթացունեն զմեզ վսեմագոյն ընկերութեանց. նոքա կը ներկայացունեն մեզ այն մթադոյն մտքերը որ երբեք ապրեցան: Կը լսենք ինչ որ նոսքա ըսին ու ըրին. կը տեսնենք զանոնք իբրեւ թէ կենդանի են իրականապէս. մասնակից կ'ըլլանք նոցա խորհրդոց. կը համակրինք անոնց, կ'ողբանք անոնց հետ, կը վշտանանք անոնց հետ. նոցա փորձառութիւնը մերը կը լինի: ՄԱԿԵՆԶԵՅԷ ՄԵՆԵՐԵՅԷ

—Դիւրին չէ ըսել թէ աղատութիւն կայ աշխարհի մէջ. ընկերութեան որ եւ է ճիւղին մէջ ապրող անձը սա հանապազօրեայ ներքին համոզումն ունի թէ աղատ չէ ինք: Կրնա՞ս ցուցնել ինձ մարդ մը, որ առանց փոքրագոյն ուշադրութիւն ընծայելու իւր զրացւոյն կարող է ընել ճիշդ այն բանը, որում իւր սիրտը կը բաղձայ կամ զոր իւր գաղտնութիւնը կը հաստատէ: Ընտանեաց հայրը աղատ չէ թողուլ իւր գործը եւ երթալ ուր որ բնական միտումը կը թելադրէ իրեն. նա օրինաց ներքեւ է նոցա համար որոց կենաց պիտոյքը իւր անխնայ աշխատանքէն կախեալ է: Մայրը աղատ չէ. նա իւր ամուսնոյն եւ զաւակաց համար պարտաւորութեան տակ է, ու պարտի ընել ամէն բան որով կրնայ բաղմապատկէնոցա հանդիսան ու երջանկութիւնը: Ինչ որ եւ լինի մարդոյս զրազումն, նա աղատ չէ առ ոչ ինչ գրել այն գործոյն յայտնի կամ թաքուն օրէնքներն. եւ ինչ որ ըլլայ մարդուս կացութիւնը ընկերութեան մէջ, այդ կացութիւնն ունի իւր որոշ պատասխանատուութիւնները: Աղատութիւն, բարձրագոյն իմաստով, է սակայն մի բաղդատական եւ յարաբերական ինչ. եւ ընկերական կենաց եւ քաղաքային ու բարոյական օրինաց հետ անոր յարաբերութիւնը պէտք է որոշէ անոր որակութիւնն ու չափը. կատարեալ աղատութիւն անծանօթ եւ անհրեւակայելի բան մ'է:

ՈՅՆ ԽԵՐԵՅԷ

ՆԻԼ ԵՐՐԵ

ՅՈՎԱԿԻՄՅԱՆ Ս. ՍՄԱՅՏԻՄԱՆ

Ամերիկա

16/28 յունիս 1890

Երիտասարդաց աղօթքի ժողովները տեղի պիտի ունենան վաղը հետագայ տեղերը:
1. Պայպըլ Հաուսի մատրան մէջ, ժամը 8½ին, ըստ Թուրքաց:

2. Իւսկիւտարի մատրան մէջ, ժամը 8ին:

Վաղը, կիրակի օր, Պայպըլ Հաուսի մատրան մէջ պիտի գումարի Երիտ. Քրիստ. Ընկերակցութեան տարեկան ընդհանուր ժողովը, յետ աղօթից, ի ժամ 9, որում կը հրաւիրուին Ընկերակցութեանս բոլոր անդամք:

ՀԱՆՐԱՊԵՏ ԲԱՆԱԳԱՎԱՆ

Հոկտ. 13 ըստ Գրան. և հոկտ. 23 ըստ Լատ. 1890

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Երբ Ստորին Աւստրիոյ նահանգային ժողովոյ նիստերը վերսկսան անցեալ չաբթու, առաջարկ մը մատուցուեցաւ այդ ժողովոյ Վիէննա քաղաքին ընդարձակման համար: Այժմ աւստրիական մայրաքաղաքը ունի 5,540 հեքթար տարածութիւն եւ 700,000 բնակիչ: Այս նոր առաջարկին համեմատ Վիէննա պիտի ունենայ 17,000 հեքթար կամ 63 քառակուսի մղոն տարածութիւն, եւ 1,300,000 բնակիչ: Պերլին, որոյ բնակչաց թիւը այս վերջին թուոյն գրեթէ հաւասար է, ունի 24 քառակուսի մղոն տարածութիւն այնպէս որ, երբ Վիէննա ընդարձակուի, Պերլինի բնակութիւնը Վիէննայի բնակութեանց կրկնապատկէն չափ մը աւելի խիտ պիտի լինին: Սակայն բաղդատմամբ Լոնտոնի Վիէննա դարձեալ փոքր տարածութիւն մը պիտի ունենայ, վասն զի անդրիական ոստանին բնակիչը 697 քառակուսի մղոն տեղ կը դրաւն: Վիէննայի քաղաքացւոց տուրքը մասամբ պիտի նուազի, վասն զի կառավարութիւնը յանձն առած է հողաւ հանրային բարձրագոյն դպրոցներու եւ ոստիկանաց մեծ մասին ծախքերը: Մայրաքաղաքին մէջ պիտի չինուի նաեւ երկաթուղի մը կառավարութեան ծախիւք: Վիէննայի ընդարձակման ծրագիրը պիտի դործադրուի 1892 յունվար 1 ին: Այս ծրագրոյն նպատակն է քաղաքացւոց նոր գրգռմը տալ եւ դանոնք արթնցունել այն անտարբերութենէն յոր նոքա ինկած են յորմէ հետէ Պուտա-փէշթ եւ Փրակա տարբեր ազգայնութեանց կեդրոններ լինելով մայրաքաղաքին առեւտրոյն մի մասը իրենց քաշած են:

— Կոմս ֆոն Մոլթքէ բազում ջանքերէ ետքը ըստ Կայսեր խնդրանաց հաւանեցաւ իւր իննսուներորդ տարեդարձը, որ հոկտեմբերի 26րդ օրն է, Պերլինի մէջ անցունել: Պերլինի քաղաքապետը Պերլինի մէջ ի ժողով հրաւիրեց 50,000է աւելի բնակիչ ունեցող բոլոր գերմանական քաղաքաց քաղաքապետները, որպէս զի խորհին ազգային մեծ ռազմագէտը պատուելու լաւագոյն կերպերուն վրայ: Պերլինի քաղաքապետութիւնը արգէն նուիրած է Պերլինի ազդաստանոցներուն 50,000 մարդ որ պիտի կոչուի Մոլթքէի դրամագլուխ: Ծեր մարաշխաթը, ցորձափ ինք կենդանի է, պիտի որոչէ այն անձինքը որք այդ դրամագլխոյն շահէն օգնութիւն պիտի ընդունին:

— Մոզամպիլի փորթուկէզ կառավարիչը կը հեռագրէ թէ անդրիական երկու մարտանաւեր հակառակ փորթուկէզ իշխանութեանց բողոքացնաց Զամպէզի գետէն վեր ելած են, եւ մասնաւոր հեռագիր մը կ'ըսէ թէ անդրիական 800 զօրքեր մտած են Մանիքա գաւառը որ անգլիափորթուկէզ պայմանագրութեամբ փորթուկէզ յանձնուած էր: Լոնտոնի մէջ հաւատ չընծայուիլը այս վերջին լրոյն: Հաւանականապէս այս լուրերը պիտի աւելցունեն փորթուկէզոց զայրոյթը, եւ պիտի դժուարացունեն Զօր-Սուլթանի նոր նախարարութեան պաշտօնը: Այս նախարարութիւնը միաբանական նախարարութիւն մ'է, վասն զի նախարարը ընտրուած են երկրին երկու կուսակցութիւններէն: Երկու կուսակցութիւնը եւս բարեկամական ոգւով կը նային նոր նախարարութեան: Նախարարութիւնը Երեսփոխանի Լոնտոնի Զօր-Սուլթանի անգլիափորթուկէզ պայմանագրութեան նկատմամբ այսպէս խօսեցաւ: «Կառավարութիւնը պատրաստ է ընդունիլ պայմանագրոյն ինչ ինչ բարեփոխումները որք ազգին արժանապատուութիւնը եւ շահերը պահպանելով հանդերձ պիտի դիւրացունեն փորթուկէզի եւ իւր վաղեմի գաշակիցին մէջ տեղ աւելի կատարեալ համաձայնութեան մը վերահաստատումը, բայց նախարարութիւնը չգիտեր դեռ թէ արդեօք կարող պիտի լինի այդ բարեփոխումները ձեռք բերել ի նկատ առնելով այն դէպքերը որք կ'ըսուի թէ վերջերս պատահած են Զամպէզի գետոյն բերանը եւ որք, եթէ գոհացուցիչ կերպիւ չհասցատուին, աւելի պիտի դժուարացունեն արդարացի համաձայնութեան մը գոյացումը ում փորթուկէզ անկեղծօրէն կը բաղձայ:» Խորհրդարանի ժողովոց երկու կուսակցութեանց պետերը խոստացան բարեկամական ոգով սպասել մինչեւ որ նախարարութիւնը պարզէ իւր աշխարհալսութիւնը, եւ յետոյ կատարուեցաւ նստաշրջանին փակումը հրամայող արքայական հրովարտակին ընթերցումը: Յաջորդ նստաշրջանը պիտի բացուի յունվարի մէջ: Կը կարծուի թէ թագաւորը նստաշրջանին փակումը հրամայած է որպէս զի գրգռիչ վիճաբանութիւնը եւ պայմանագրին որոշեալ մերժումը տեղի չունենան: Խորհրդարանի դադարի միջոցին նոր նախարարութիւնը պիտի ջանայ պայմանագրութեան մասին Անգլիայէ ստանալ այնպիսի բացատրութիւններ եւ բարեփոխումներ որովք պայմանագրութիւնը ընդունելի պիտի լինի Խորհրդարանի անդամոց մեծամասնութեան:

— Անգլիոյ եւ Իտալիոյ բանակցութիւնը ի մասին այդ երկրաց ազդեցութեան շրջանակին մէջ գտնուող ափրիկեան գաւառաց սահմանագծոյն որոշման, խզուեցան հոկտեմբեր 11 ին եւ հետեւեալ առաւօտ անդրիացի պատուիրակը Իտալիայէ մեկնեցան: Ամէն կէտերու վրայ համաձայնութիւն գոյացած էր եւ միայն իտալական կառավարութեան կը մնար երաշխաւորել Եգիպտոսի իրաւունքն ի մասին Բասալայի եթէ Իտալիա պիտի դրաւէր այդ քաղաքը: Իտալական կառավարութիւնը պատրաստ էր յայտարարել թէ Եգիպտոսի իրաւունքն ի մասին Բասալայի կը մնար, բայց Սըր Ի. Պէյրինկ, անգլիացի պատուիրակաց պետը, պահանջեց որ Իտալիա որոշ կերպիւ խոստանայ այդ տեղը Եգիպտոսի յանձնել, երբ այս վերջին երկիրը վերահաստատէ իւր իշխանութիւնն ի Սուտան: Իտալական կառավարութիւնը կարող չեղաւ այս խոստումն ընել, որովհետեւ Բասալայի գրաւումը հաւանականապէս մեծ զոհողութեամբ պիտի կատարուէր: Իտալական թերթերը այս դէպքին վրայ խօսելով կ'ըսեն թէ բանակցութեանց խզումը երբեք չիսանգարեր Անգլիոյ եւ Իտալիոյ բարեօք յարաբերութիւնները, եւ յիշեալ թերթերէն ոմանք կարծիք կը յայտնեն թէ բանակցութիւնը պիտի վերսկսին ուրիշ տեղոյ մը մէջ: Սակայն այս լրագիրք չեն ծածկեր իրենց զայրոյթը ի մասին Սըր Ի. Պէյրինկի, եւ քանի մը թերթեր կ'ամբաստանեն զնա թէ երկար ժամանակէ հետէ թշնամական զգացումներ կը տածէ առ Իտալիա: Գաղիական թերթեր մեծ ուրախութիւն կը յայտնեն այս երկու կառավարութեանց անհա-

մաձայնութեան վրայ, եւ կը յուսան թէ այս անհամաձայնութիւնը յառաջ պիտի բերէ պաշտութիւն մը ընդ մէջ Անգլիոյ եւ Իտալիոյ եւ Սինեոր Գրիսփիի կառավարութեան տապալումը, որոյ արդիւնքն պիտի լինի, կը կարծեն, Իտալիոյ անցեալ ութ տարեաց մէջ ունեցած աշխարհալսութեան վերահաստատումը: Վիէննայի մէջ այս դէպքը մեծ ցաւ պատճառած է, վասն զի կը վախցուի թէ դիւրագրգռ Իտալացիք փորթուկէզոց նման թշնամական ցոյցեր պիտի ընեն ընդդէմ Անգլիոյ: Բայց Վիէննայի թերթերը կ'ընդունին թէ Անգլիա ուրիշ ընթացք չէր կրնար ունենալ: Անգլիա առժամանակեայ կերպիւ Եգիպտոսի մէջ է, եւ ցորձափ անդ կը մնայ, պարտաւոր է իւր շահերուն համար ցոյց տուածէն աւելի նախանձախնդրութեամբ պաշտպանել Եգիպտոսի շահերը: Կրնար Իտալիոյ յանձնել իւր պետութեան քաղաքներէն մին, բայց իրեն պատու չբերեր Իտալիոյ յանձնել քաղաք մը որ օրինաւորապէս Եգիպտոսի կը վերաբերի: Եւ տարակոյս չկայ թէ, եթէ Անգլիա զԲասալա Իտալիոյ թողուր, գաղիական մամուլը միաձայնութեամբ պիտի դատապարտէր այդ անարդար դործը: Ցուցնելու համար թէ բանակցութեանց խզումը երկու կառավարութեանց յարաբերութեանց մէջ պաղուծիւն յառաջ բերած չէ, Լորտ Տըֆրին, անգլիական դեսպանը, Նաիւիլի գնաց տեսնելու զՍինեոր Գրիսփի, եւ այս անձինք իրենց ժամու մը չափ տեսակցութեան միջոցին իրենց կատարեալ բարեկամութեան հաւաստիքն մատուցին իրարու:

— Մեծ գուքս Նիքոլա, Զարին հօրեղբայրը, որ իւրեւ զօրավար հրամանատարութեան պաշտօն կը վարէր վերջին ռազմափորձերու միջոցին, խելագարեցաւ ի մեծ վիշտ կայսերական գերզաստանին եւ բանակին: Մեծ գուքսին բժիշկները ըսած են թէ Ն. Բարձրութեան վիճակը անցուսալի է:

— Որովհետեւ Հոլանտայի թագաւորին առողջական վիճակը քիչ մը բարւոքած է, կառավարութիւնը որոշած է խնամակալութեան մը ընտրութիւնը յապաղել մինչեւ ներկայ ամսոյս վերջը:

— Սպանիական կառավարութիւնը զօրք զրկած է պատժելու Փոնտիէ կղզոյն բընիկները որք սպանիացի պահապան զօրաց վրայ յարձակած էին անցեալ յունիս ամսոյ մէջ: Այդ արշաւանքը իւր պաշտօնն ի գըլուխ հանած է բնիկներուն պատնէշները գրաւելով եւ անոնցմէ 150 հոգի սպանեւ լով: Սպանիացւոց զօրքերէն 7 հոգի սպանեւ ունեցան եւ 19 հոգի վիրաւորուեցան: Բընիկներուն պարտութենէն ետքը կղզոյն ցեղերուն մեծ մասը եկան եւ իրենց հպատակութիւնը յայտնեցին Սպանիացւոց:

— Բրիտանական Ամերիկայի Նովա Սքոշիա թերակղզոյն մօտերը ուկրաինոսին վրայ ահաւոր փոթորիկ մը տեղի ունեցաւ եւ խել մը նաւեր ընկղմեցան: Անգլիական նաւու մը նաւապետը եւ 11 նաւաստիք ջրահեղձ եղած են, եւ կը կարծուի թէ ուրիշ քանի մը նաւերու բոլոր նաւաստիք կորսուած են:

— Համանման աղէտներու լուրեր կու գան Անգլիայէ եւ Ամերիկայէ: Հոկտեմբեր 14ին Լոնտոնի մէջ պլլսարկի հնգաթաղի գործարան մը այրեցաւ եւ 7 գործաւորներ կրակին մէջ կորսուեցան: Միացեալ Նահանգաց Սայրէքիւս քաղաքին մէջ, հոկտեմբեր 15ին գիշեր ատին, վեցաթաղի նոր եւ

պատուական պանդոկ մը այրեցաւ եւ կէ-
նաց բաւական կորուստ տեղի ունեցաւ։
Այս երկու հրդեհներուն մէջ եւս բոցերը
շուտով պաշարեցին սանդուխները եւ
փախստեան ճամբան փակեցին, այնպէս որ
չատերը իրենց կեանքը կորսնցուցին
բարձր յարկերէն վար ցատկելով։ Բարձր
չէնքերու շինութեան դէմ զօրաւոր առար-
կութիւն մ'է սա իրողութիւնը թէ հրդեհի
միջոցին չէնքերու բարձրութիւնը մեծ
վտանգներու պատճառ կը լինի։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Թուրք թերթեր հրատարակած են Ոստի-
կանութեան կողմէ պաշտօնապէս իրենց
հաղորդած յայտարարութիւն մը որոյ բո-
վանդակութիւնն է հետագայն։

Յակոբ Պարթ Պատրիքոֆ անուամբ խոռ-
վարար մը քանի մը ամիս առաջ մայրա-
քաղաքս գալով յաջողած էր համոզել իրա-
ւազիտական վարժարանի ուսանողներէն
Տիվրիկցի Գրիգորը, Ղալաթիոյ թղթատա-
րատան ցրուիչներէն Արմենակը, Միւրիէ
վարժարանին ուսանողներէն Համբարձումը
եւ Մարգար անուամբ ուրիշ անձ մը քանի
մը ուրիշ մարդոց հետ ոճրագործական ըն-
կերութիւն մը կազմել։ Յակոբ Պարթ Պատ-
րիքոֆ ստանձնեց իւր կազմած ընկերու-
թեան նախագահութիւնը, եւ իւր գրգռմամբ
ընկերութեան կնիքը կրող խել մը սպառ-
նական նամակներ ղրկուեցան անհատ ան-
ձանց որոցմէ ընկերութեան համար դրամ
կը պահանջուէր։ Ստակ կորզելու այս փոր-
ձէն զատ ընկերութիւնը ըրած է խել մը
հրատարակութիւններ որոյ նպատակն է
հաւատարիմ հայ ազգին պատիւը ազարտել։
Պատրիքոֆ նաեւ խաբած է բաւական թուով
գաւառացի հայ երիտասարդներ, որք ապ-
րուստի միջոց չունենալով մայրաքաղաքս
եկած էին։ Նոցա դրամ տալով դրգած է
զանոնք դործել ամէն տեսակ շարագործու-
թիւն։ Ոստիկանութիւնը այժմ ձերբակա-
լած է այս ընկերութեան բոլոր անդամնե-
րը ի բաց առեալ Համբարձում եւ Ներսիս,
եւ բոլոր անոնք որ անուղղակի կերպիւ
այդ մասնախմբին ծառայած էին։ Ոստիկա-
նութիւնը ձերբակալած է նաեւ Արմենակ
անուամբ պատանին որ քանի մը շաբաթ
առաջ սպաննած էր հայ փառաքան ին-
չիկ Էֆէնտին։ Արմենակ խոստովանած
է թէ Համբարձում իրեն հինգ ոսկի տը-
ռած էր այդ ոճիրը դործելու համար։
Այս գործոց քննութեան վերաբերեալ
թուղթերը քիչ ժամանակէն պիտի ղրկուին
Դատական նախարարութեան։ Մասնա-
խմբին թուղթերէն եւ նամակներէն, զորս
ոստիկանութիւնը գրաւած է, ստուգուած
է թէ Համբարձում միացած էր Հնչիի եւ
ուրիշ հայ լրագրաց վարչութեանց հետ,
նպատակ ունենալով սպանալեօք եւ չա-
րամիտ խօսքերով դրամ կորզել օսմանեան
հպատակ Հայերէն։

Թուրք թերթեր կը հրատարակեն նաեւ
աւագերէց Սուրբաս քահանայի վրայ
ատրճանակ պարպող Յակոբի եւ իւր ըն-
կերաց դատաւարութեան մանրամասնու-
թիւնները։ Դատաստանը սկսաւ երկուշաբթի
Պոլսոյ Նիւտնաղատ ատենին առջեւ։ Յակոբ
եւ իւր ընկերք կ'ամբաստանուին թէ կազ-
մած են «գաղտնի մասնախումբ մը որպէս
զի կառավարութեան դէմ ապստամբու-
թեան գրգռեն Հայերը, եւ որպէս զի կայս-
րութեան մի մասը զատելով Հայաստան

անուամբ անկախ պետութիւն մը կազմեն»։

Դատարանին նախագահն էր Վասիլ պէյ,
եւ դատաւորք էին Էմին, Նիքոլաքի եւ
Մոստիլեան Յարութիւն Էֆէնտինները։ Ամ-
բաստանելոց փաստաբանք էին Շէհրի, Համ-
աի, Իզէթ, Հասան Ռիզա, Վասիլաքի եւ
Գէորգ Ալիքսանեան Էֆէնտինները։ Ընդհա-
նուր դատախազի օգնական Մէմուտէ է-
ֆէնտի կը վարէր դատախազի պաշտօնը։
Բոլոր ամբաստանեալք ներկայ էին։ Ամ-
բաստանութեան գրոյն ընթերցմանէն ետքը
սկսաւ ամբաստանելոց քննութիւնը որ չա-
րունակուեցաւ չորեքշաբթի աւուր նստին
մէջ։ Հինգշաբթի օր դատարանը իւր վճի-
ռը արձակեց։ Յակոբ, Փիլիպպոս, Արթին
եւ Նշան մահուան դատապարտուեցան։ Մի-
նաս եւ Վարդան 7 տարուան, եւ Համբար-
ձում, Յովակիմ, Աւետիս եւ Պետրոս 5
տարուան բերդարգելութեան դատապարտ-
ուեցան։

—Պաշտօնական տեղեկագրի մը համա-
ձայն Հալէպի մէջ անցեալ շաբթու հինգ-
շաբթի օր հետախուէ մեռած են 15 հոգի,
ուրբաթ օր՝ 32, շաբաթ՝ 23 հոգի եւ
կիրակի՝ 38։ Ուսումնական Միւրիոյ Համա-
քաղաքին մէջ եւս հետախուէ քանի մը մա-
հեր պատահած են, եւ համաճարակը երեւ-
ցած է նաեւ յԱնտիոք։

—Շէյխ մը վերջերս Սուաքին գալով
լուր բերած է թէ Օսման Տիվրիկցի բանակը
ցիրուցան եղած է։ Այս ապստամբապետը
կը պատրաստուէր Նեղոսի քով գտնուող
եղիպտական զօրաց վրայ յարձակիլ, բայց
Սուաքինի իշխանութիւնը քաղաքին դու-
ները փակելով թող չտուին որ Օսման
Տիվրիկ ընդունէր այն 10,000 պարկ ցորենը
որ Սուաքինէ նմա պիտի ղրկուէր։ Ապրս-
տամբք առանց ուսուստի մնալով ստիպ-
ուեցան ցրուիլ։

—Յէրոսոնտ իշխան ստորագրած է այն
հրամանագիրը որով Սուպրանիէն կը հրա-
ւիրուի իւր նիստերն սկսիլ հոկտեմբեր 27ին։

—Ներքին գործոց նախարարութիւնը
չըջաբերականաւ մը բոլոր նահանգաց կու-
սակալներուն ծանուցած է թէ Վեհ. Սուլ-
թանը հրամայած է որ Կայսրութեան ա-
մէն մասանց մէջ գերեզմանութիւնը ար-
գիլելու համար հարկ եղած միջոցները
ձեռք առնուին ըստ որոշմանց Պրիւսէի
հակագերեզմանական համաժողովոյն որում
Թուրքիա եւս մասնակցած էր։ Համաժո-
ղովոյն մի ուրիշ որոշման համաձայն Աի-
րիկէի բոլոր միսիոնարք կատարեալ պաշտ-
պանութիւն պիտի վայելեն, վասն որոյ
Վեհ. Սուլթանը որոշած է որ խնամով ու-
սումնասիրուի ի Սուտան եւ Արեւելեան
Ափրիկէի այլ եւ այլ մասերը մահմետական
քարոզիչներ ղրկելու խնդիրը։

—Ռուսիոյ Հանրային կրթութեան նա-
խարար Կոմս Դեյլանեանց Օտեսայի կու-
սակալին միջոցաւ հանդանակութիւն մը
բացած է Կ. Պոլսոյ մէջ ուսանական վար-
ժարան մը հիմնելու համար։ Նորին վեհ.
մուրիւն կ'ըսէ թէ Թուրքիոյ մայրաքա-
ղաքին մէջ քանակահինգ օտար վարժա-
րաններ կան, սակայն չկայ միակ վարժա-
րան մը յորում ուսանական լեզուաւ դաս-
տիարակութիւն տրուի։ Կ'ըսէ թէ այսպի-
սի վարժարան մը պէտք է ուսանական
դաղթականութեան համար, եւ կը կարծէ
թէ շատեր պիտի ուղեն ուսուցէն ու-
սանիլ։

—Որովհետեւ Յունաց Պատրիարքարանը
հրամայած էր մայրաքաղաքիս եւ գաւա-

ռաց յունական եկեղեցիները փակել, թուրք
թերթեր կը հրատարակեն պաշտօնական
ազգ մը որ կը յայտարարէ թէ քանի մը չա-
րամիտ անձինք կառավարութեան կը վե-
րադրեն եկեղեցեաց փակումը, մինչ կառա-
վարութիւնը երբեք դիտաւորութիւն չու-
նի ու եւ է կերպիւ խառնուել ազատ երկըր-
պագութեան որ չնորհուած է քրիստոն-
եայ հասարակութեանց։

—Պոլսոյ լուսաւորութեան համար շին-
ուած կաղարանի բացման արարողութիւնը
տեղի ունեցաւ երկուշաբթի օր։ Բաւական
թուով բարձրաստիճան հիւրեր հրաւիր-
ուած էին։ Այս հիւրերը յատուկ կառա-
խմով գացին մինչեւ կաղարանը որ եր-
կաթուղւոյ Նէտի Գուլէի կայարանին մօտ
է։ Կաղարանի շէնքերը զարդարուած էին
զրօշներով, կանաչ տերեւներով եւ ծա-
ղիկներով, եւ զլխաւոր դրան վրայ դր-
ուած էր վահան մը որոյ վրայ գրուած
էին «Կեցցէ Սուլթան Ապու-իւլ Համիտ
Խան Բ.» բառերը։ Հրաւիրելոց ցուցուեցան
չէնքին բոլոր մասերը, եւ մեքենայներուն
վրայ բացատրութիւններ տրուեցան։ Յետոյ
հրաւիրեալք ժողովեցան դրան առջեւի
հրապարակը ուր Հանրազուտ շինութեանց
նախարար Բաիֆ փաշա եւ Համիտ փաշա
ուղերձներ ըրին։ Յետ աղօթից վասն կե-
նաց Վեհ. Սուլթանի, ոչխարներ զնուե-
ցան, եւ հրաւիրելոց ճաշ մը տրուեցաւ։
Ճաշի միջոցին կաղարանի պաշտօնականե-
րէն Մը. Ճէքըպս բաժակ առաջարկեց
վասն կենաց Վեհ. Սուլթանի։ Կաղարանի
զլխաւոր մասերն են կազաչափ եւ երկու
երկայն շէնքեր կազի արտագրութեան եւ
մաքրութեան համար։ Մեքենայները կրնան
զիւրաւ արտադրել 30,000 լամբարներու
բաւական կազ։

—Բիւրոց ցեղապետ Մուսա պէյ կիրակի
օր Մախսուսէի շողեւաներուն միով ճամ-
բայ ելաւ Մէտինէ երթալու։ Մուսա պէյ
մինչեւ այդ քաղաքը հասած ժամանակ սի-
տի լինի ընդ հսկողութեամբ ոստիկանաց։

—Ալէքսանտր եւ Սերկիոս Մեծ գուլ-
սերը, որք Մեծ գուլք Միխայէլի որդիք
եւ Ջարին հօրեղբորորդիքն են, անցեալ շաբ-
թու հինգշաբթի օր իրենց թափաղ զբօսա-
նաւով մայրաքաղաքս հասան, եւ արժա-
նավայել պատուովք ընդունուեցան ուսա-
կան դեսպանատան մէջ։ Հետեւեալ օրը
ներկայ դանուեցան Սէլամըքի արարողու-
թեան, եւ Վէլի Ռիզա փաշա Նոցին Բարձ-
րութեանց հաղորդեց Վեհ. Սուլթանի կայ-
սերական բարեւները։ Մեծ գուլքսերը կի-
րակի օր մեկնեցան մայրաքաղաքէս։

—Մ. Բաուլայի չնորհուած է մակեդո-
նական երկաթուղեաց շինութեան մեծա-
չնորհը։ Մինչեւ վեց ամիս Ավրոյայի կամ
Տուրաձձոյի ճամբուն քննութիւնը պի-
տի աւարտին, եւ եթէ տեսնուի թէ այդ
ճիւղին մէջ մի քիւլմեթրին շինութեան
համար 150,000 ֆրանքէ աւելի ծախք պի-
տի լինի, յայնժամ Սէլանիկ-Մանասթըր
երկաթուղւոյն մէջ մի քիւլմեթրին համար
կառավարութեան կողմէ երաշխաւորեալ
14,000 ֆրանքէն աւելի մեծ գումար մը
պիտի երաշխաւորուի մէջ մի քիւլմեթրի
համար։ Մենաչնորհին վերջնական օրինա-
կին մէջ մակեդոնական եւ հելլենական եր-
կաթուղեաց միացման խօսքը չկայ։

ԱՐԺԷՔ ԴՐԱՄՈՅ	
Հոկտեմբեր 25/43, 1890	
Գոնտիտէ	49 26 Բուս. Երկ. բաժին 78 75
Պարտուց յարգարման Թղթադրամ (Թասֆէյէ Ի Տիւլուն Գայմէսի) 43 Ներքին Փոխառ. 64 32	
ԴՐԱՄ. 0000 լիւրս 1000	
Մէճիտիէ	407 30 Բուսիոյ բոլ 91 20
Մէթալիք	400 40 Նաբոլէոն 87 9
Պէշիք	402 20 Գրիմից 54 40
Արթըրք	402 20 Անդ. լիւրս 440
Մանթ Թղթադր. 7 64	

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
Ի ՏԱՐԱՆԻ Ա. ՅԱՐԱՐ ՊՅԱՆԵԱՆ
Ֆիւնանսըար Եօգուլը, Ամերիգան խան